

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ÅT SOL-
SIDAN

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

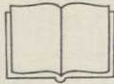

100182 7053

©.L.

BIBLIOTEK · GÖTEBORGS · UNIVERSITETS ·

Allmänna Sektionen

Ligg. fol.
109

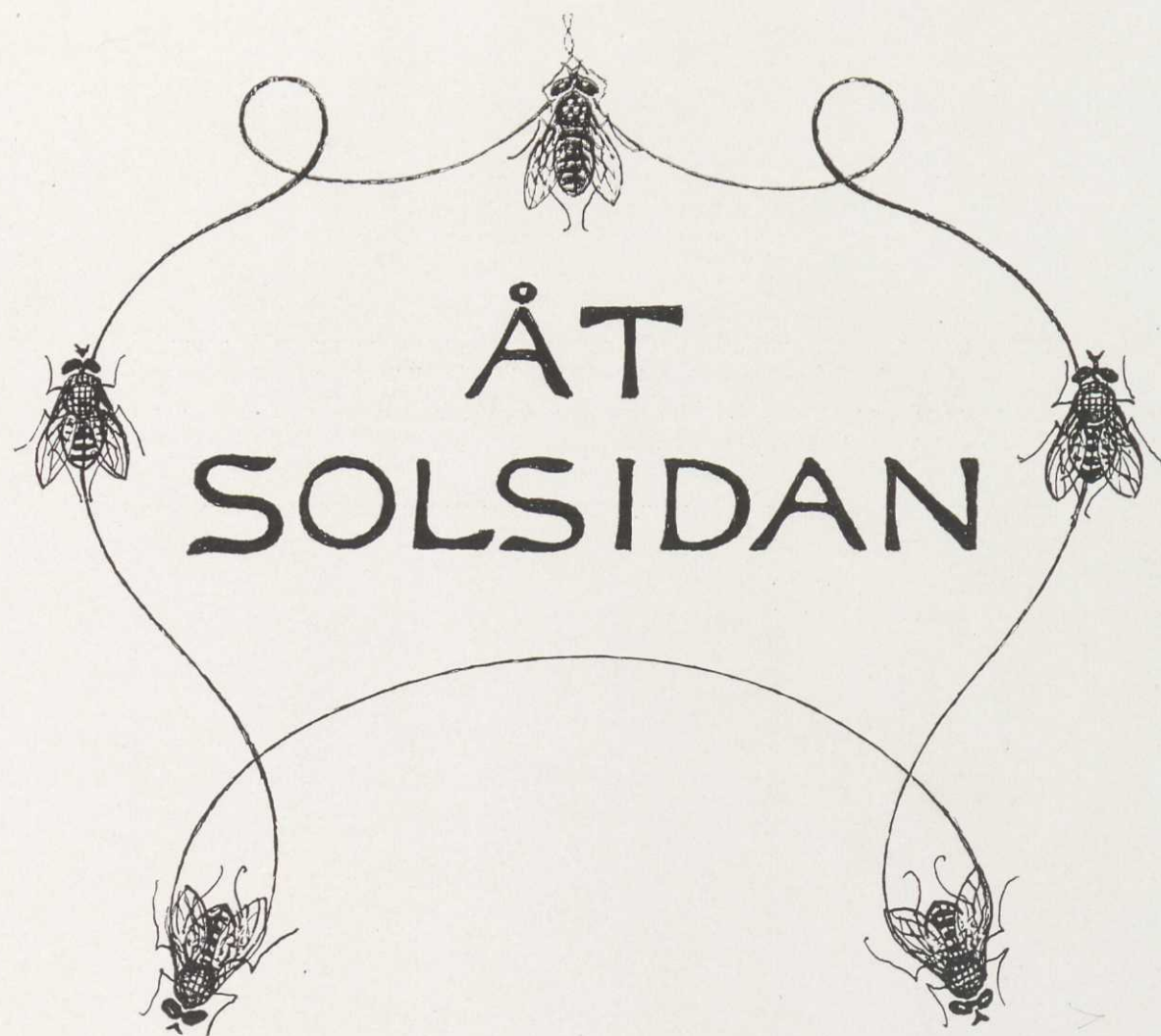

20.00

Carl Larsson

20.00

DETTA ARBETE ÄR UTGIFVET PÅ ALBERT BONNIERS FÖRLAG SAMT TRYCKT OCH BUNDET
Å ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI OCH BOKBINDERI I STOCKHOLM, 1910.

KROMOTYPIER OCH FOTOTYPIER ÄRO UTFÖRDA Å CEDERQVISTS GRAFISKA AKTIEBOLAG I
STOCKHOLM OCH AF KEMIGRAFISKA AKTIEBOLAGET BENGT SILFVERSPARRE I STOCKHOLM
OCH GÖTEBORG.

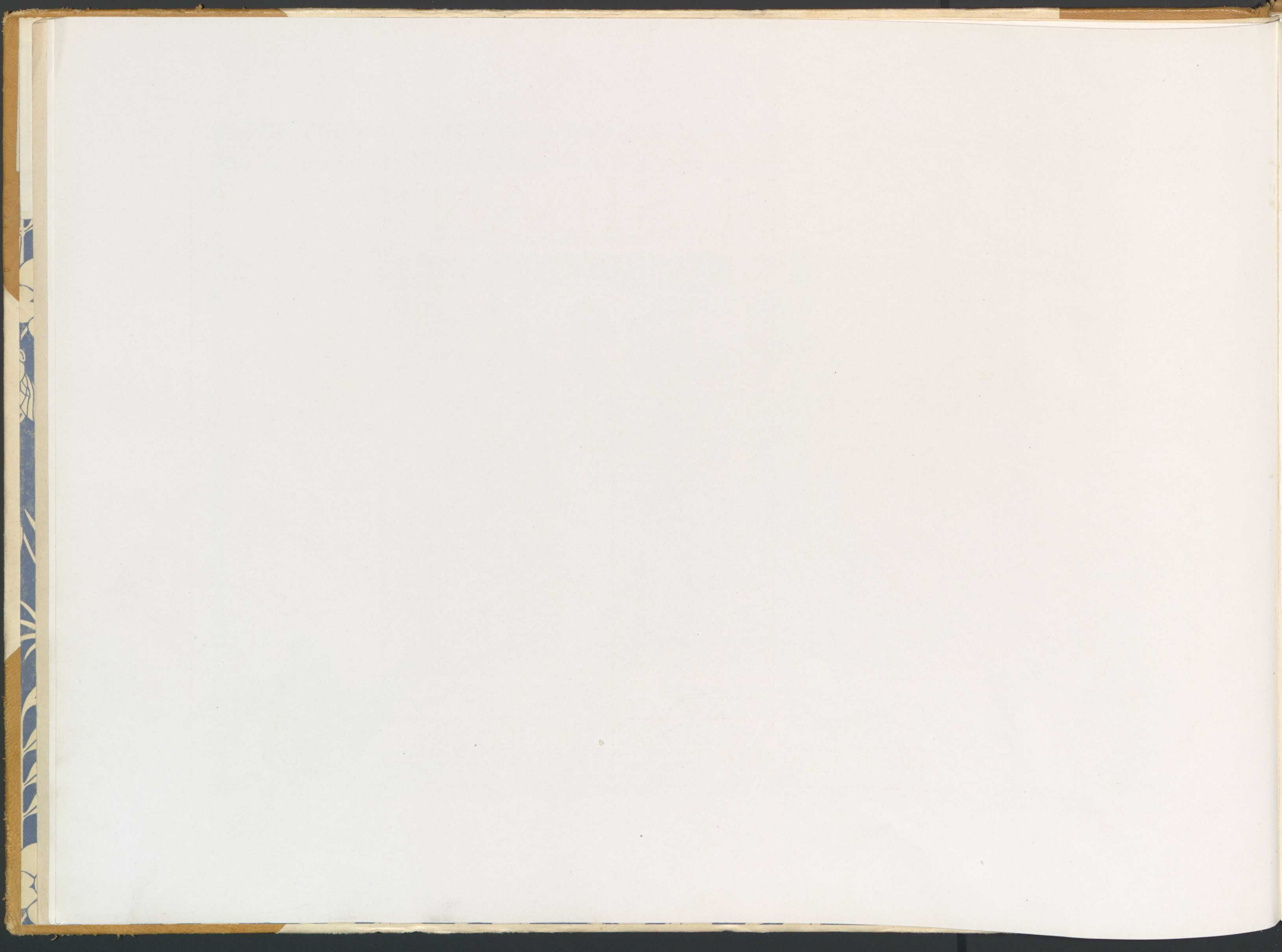
PAPPERET HAR LEVERERATS AF J. H. MUNKTELLS PAPPERSFABRIKSAKTIEBOLAG, GRYCKSBO.

ÅT SOLSIDAN ❖

EN · BOK · OM · BONINGSRUM, OM · BARN, OM · DIG,
OM · BLOMMOR, OM · ALLT · ❖ · TAFLOR · OCH · PRAT ·
AF · CARL · LARSSON · ❖ · STOCKHOLM · ALBERT · BONNIERS · FÖRLAG

ÅT SOLSIDAN.

Åt solsidan. Så skall boken heta denna gång. Nog ha vi fönster åt alla väderstrecken, så att det lika gärna kunde heta åt alla sidor, men det är naturligtvis i symbolisk bemärkelse som namnet blef det det blef. Ty vi vilja ha sol in i lifvet liksom in i rummen.

Det anses såsom ett axiom att en målaratelier skall ligga strikt åt norr, så att inte solen skall kunna komma in och — genera.

När jag en dag byggde mig en sådan där låda, en åbaklig en, så gjorde jag, tanklösa nöt, sammaledes. Men det stod inte på, att jag högg ut ett långt, bredt fönster på solsidan, och både fukt och tungsinthet gick, och mina taflor blefvo genast lite gladare. De fingo den förgyllda kanten.

Det är mycket modernt och fint att gå och sura, och detta kallas ofta att vara djup.

Äfven detta försöker jag mig med, men jag blir bara sjuk och led och dum, tills Karin en vacker dag ställer sig framför mig och säger: »Fy, hvad du ser ut! Gå och ta dej en långpromenad!»

Så blir jag åter den enkla människa, jag blifvit danad till, jag skrattar åter, solen skiner in i själen, där den värmer och gassar. Jag tittar mig omkring och säger: det är tusan hvad du har det bra, gamla rännstensunge!

När jag kommer till städerna är jag inte mulen där heller. Skulle jag inte också älska gator, gränder och gårdar! Vill ni höra det: jag älskar allt och alla.

Ett par gånger har jag gjort ett par försök att hata — men det gick inte länge. De som med berådt mod ha gjort mig ondt... Stackare dom, sa' jag, och så titta' solen in igen.

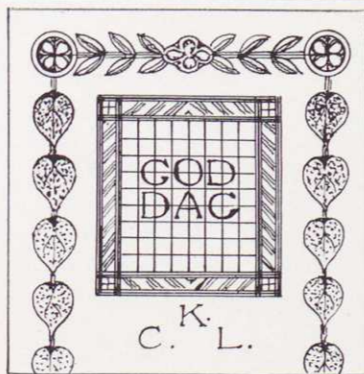
Vet ni, jag gillar bara de fönster som vetta åt solsidan.

* * *

EN STUGUGRIS.

En stugugris, det är hvad jag är.

Nog älskar också jag Guds fria natur, visserligen, men har jag någon gång kommit ut på vägar och stigar så är det dock, som om det satt en snara fäst vid ena foten, som någon därhemma satt och drog i; och när

I PORTGÅNGEN

jag, såsom nu, sitter inkilad mellan möblerna och väggarna i mitt lilla läsrum, så stånkar jag förnöjd och säger filosofiskt »borta är bra, men hemma är bäst».

När jag är för dum för att finna en tanke till en stor och pröfvande målning eller är för lat och energilös för att utföra en sådan tanke, så sätter jag mig i ett hörn här, i ett hörn där, och målar af, på små papperslappar, hustru, barn och väggar.

Oftast är det en blomma som först får makt med mig, och jag får ej ro i min själ innan jag målat af henne; händelsevis kommer en barnunge och så hugger jag den i förbifarten — och så är taflan färdig.

Efter en tid af någon kraftutveckling på större dekorativa arbeten var jag en ovanligt lång tid förblifven i ett sådant där lojhetstillstånd — och detta är verkligen icke mitt normala, ty då får jag ondt i alla leder, är grinig och saknar aptit — så slog jag näfven plötsligt i bordet och röt till alla familjemedlemmarnas fasa: »Nu ska jag, ta mej f-n, måla en ny hemserie!»

Det gjorde jag också! — ty så pass karl är jag! — och här är den.

Men aldrig, hör: aldrig var det min mening att den skulle komma under dina ögon, älskade läsare, på sin höjd var den ämnad för exporten på utlandet, utan det beror på att förläggaren — Gusigne honom i alla fall! — fick se lapparna, blef synbarligen betagen i dem, hans barn tjöto med, och jag noterade en liten glädjetår i hans hustrus ena öga... och jag måste göra en bok igen, Gud nåde mig. (Jag undrar om inte jag missbrukar Guds namn litet för mycket!)

Jag sprattlade emot, men man sade, att det lär finnas folk som glädja sig åt det, och då så...

*

Säg gärna: »är han här nu igen!» Käre, låt då bara bli att köpa den dyra boken, hindra blott inte andra att göra det.

*

Du, som köpt boken, slå dig ner framför brasan och låt mig prata. Du får ingenting säga, bara tänka. Knappt det.

* * *

ÖFVER BERGET.

Jag har riggat upp mig betydligt sedan jag först visade er mitt hem. Nu har jag två hem, det gamla och så skolhushållet i Falun.

Det finns ingen människa som har det så bra som jag; men hvad skall jag göra åt det? De, som möjligtvis afundas mig detta, beder jag om ursäkt för att jag så handlat; men ännu står det hvarjom och enom fritt, att med arbetsamhet, som befördrar hälsa och välstånd, hindrar många tillfällen till synd, hjälper oss att emotstå onda begärelser samt bidrar till tröst och sinnesstyrka under motgången, få det något så när i samma stil.

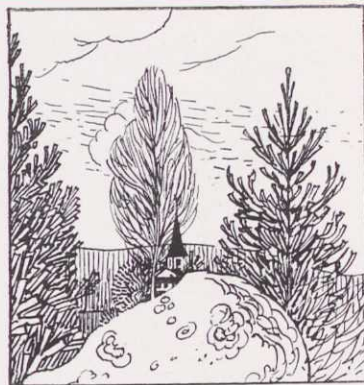
Eller kanske de föredra att ha pengarna i banken. Hur ni vill: lefve den individuella friheten.

I söndags kväll gick jag med barnen härifrån Sundborn öfver berget, Hästberget, till Falun, en två timmars väg. Jag har det knepet, att stoppa en smörgås i fickan, och, under det jag stretar uppför det alltför runda berget, säga åt mig själf »stå på dig, min gosse lilla, när du kommit upp på toppen får du mumsal!» Så äntligen på höjdplatån sätter jag mig på en stubbe, sätter i mig smörgåsen, sätter sedan en cigarr i min mun, och sen så bär det gladeligen utför tills jag är i residensstaden. Så där ränner jag ofta och ligger som en rem mellan mina båda hem. I Falun, i går, steg jag upp klockan sex på förmiddagen och gaf mig i väg. Så knogade jag i morgonsolens glans förbi Kopparbergs kyrka, uppför de oändliga backarna, och skogsvägen, genvägen, fram.

Det är eftersommar, mygg och mått äro borta — nattfrosten har tagit det packet — och allt är bara som i himmelriket: det finns inte fel på't. Ty friskt och grönt, med glittrande morgondagg, var det i skogen, och min lilla smörgås låg orörd i fickan...

Så kom plötsligt en liten vit hund och nosade mig på benen; men han sa' ingenting, och ingenting sa' jag heller, men ini skogen stämde en vacker, manlig röst upp »Härliga land, frihetens stamort på jorden». Tydligt var den mannen glad åt lifvet denna vackra morgon, och glad åt att hafva ett sådant fosterland. Han anade icke att några få steg från honom gick en annan lycklig människa, ehuru tyst som en mus.

Förmodligen var den sjungande mannen jägare, ty raphönsjakten hade börjat dagen förut. Jag sträckte på benen. När jag hört hans sång nynna i fjärran och min smörgås försvunnit in i mitt innersta medvetande, så harklade jag mig och försökte kraxa ihop litet sång. Det lät verkligen illa i början, men det tog sig, och när också jag jublade »än duger fädernas lära, lefve min kung och min ära» så var det — ja, det var det! — riktigt

SUNDBORNS KYRKA

vackert. SjälF njöt jag obeskrifligt åt det, till dess jag höll på att skrämra lifvet af två pojkar, som med en stor klädkorg lågo ibland tufvorna för att plocka lingon. Men när jag väl var förbi dem hörde jag plötsligt deras pojkskrikiga »härliga land!»

Nu var jag nästan framme vid Sundborns rå, och nu kommo byns vallflickor med sina kor och får. När de fingo höra pojkarna blef det också fart i dem, och snart sjöngo också de. Sen har sången aldrig upphört: den ena tar vid där den andra slutar, och skogen mellan mina båda hem är den sjungande skogen.

* * *

FÖDELSEDAGEN.

Sundborn den 3 oktober 1909.

I dag fyller min hustru femtio år. Det är söndag och det är Sankt Michaels dag, Mikksmässa.

Det är änglarnas dag och det är barnens. På mitt bud frir Karin den hos sin mor — det var ju de två som voro med om det för ett halfsekel sedan.

Jag pallrade med barnen i väg till vår lilla kyrka. Där var mycket folk, och där predikade och sjöng en ung man, och han gjorde båda delarna bra. Gån I, som viljen, och hångrinen åt »de svarta prästrockarna»; när jag hör en präst verkligt gripen af sin uppgift, så vördar jag honom, såsom jag vördar alla som söka sköta sitt kall på bästa sätt och efter bästa förmåga.

När denne unge mans härliga röst från altaret fyllde kyrkan, när han sedan med skälfvande öfvertygelse upprepade Kristi våldsamma ord (Kristus var alltid man, som verkligen »tog mandom», och var aldrig läsarnes »söte Jesus»): »Och är ditt öga dig till förargelse så rif det ut och kasta det ifrån dig: bättre är dig, att du ingår i lifvet enögd, än du skall hafva tu ögon och kastas i helvetets eld,» så gjorde det säkert godt i någon skrynka af församlingssjälarna.

Och när sedan i psalmen sjöngs:

De helga härar skydda min anda och min kropp, och kring min stilla hydda de slå sitt läger opp, så tänkte jag, att nu är det nog fullt med änglar på gården där hemma, ty de kunna ju inte tänka sig att Karin har rest till Hallsberg en sådan dag...

*

Efter gudtjänstens slut tilldelades en man en medalj därför att han troget under trettiofyra års tid skött en annans jord, med insikt och nit. Det var nu den gamle prostens, som innanför altaret höll ett tal, så besinningsfullt och allvarligt — naturligtvis blef den nyss afblåsta storstrejken tagen till bakgrund — att det bort tryckas och spikas upp på husknutarna i hela landet. Ni kunna gärna tro mig, om ni vill eller inte.

Men min Karin, som tjänat mig med insikt och nit, med ödmjukhet och med sitt änglahjärtas hela ömhet och ståndaktighet, får icke patriotiska sällskapets medalj på sin femtiårsdag...

* * *

EN FRAMTIDSTANKE.

Skulle jag dö, hvilket, eget nog, kan hända, så tänker jag mig att hemmet fortsätter likaväl fastän ej likadant. Men icke var det heller likadant i går som i dag. Ett hem är icke något dödt, utan något lefvande, och som allt sådant måste det lyda lifvets lag, måste förändras stundeligen; i bästa fall få ett långt lif, för att dock slutligen upphöra. Men jag tänker mig gärna mitt hem fortsatt genom generationer.

Kanske göra mina barnbarnsbarn en ny bok af det.

Den skall du köpa. Ty du, min älskade läsare, du får aldrig dö, icke dö ut!

* * *

EN DRÖM.

Dö? Jag drömde en natt nyligen att jag gick fram i en allé af underliga exotiska trån, och på min ena sida gick min bortgångne kära gosse Ulf, och på den andra min ungdomstids käraste vän, Hugo Birger, också han borttryckt i blomman af sin ålder. Jag talade med hänförelse om något oss kärt ämne — jag minnes ej hvilket — och så, på de latinska folkens sätt — vi hade ju sist varit tillsammans i Frankrike — kysste han mig impulsivt på kinden.

Glad och förlägen vände jag mig till honom och sade, såsom man säger åt en vän, som man önskar allt ännu bättre än sig själf: »Mätte du bli en riktigt stor konstnär!» Jag minnes hans varma, tacksamma blick.

Så visade han neråt, på marken. Där stack upp ett mörkt, otydligt hufvud af en stygg man... kände jag den?...

ÖFVER ÄN

På båda sidor om oss sågo vi perspektiver af den härligaste natur, ljusa gångar och dunkla grottor; stora breda blad som gingo direkt ur stammarna, lyste än i rött, än med smaragdgrönt glitter, andra prunkade guldgula, allt belyst och gnistrande af ett okänt ljus; icke solens klara, rena sken... Det var nog det ljus som lyser på de elyseiska fälten!

Stilla vid min sida gick min gosse, han vände hufvudet hvarken åt höger eller vänster; han endast smålog.

Jag vaknade, genomströmmad af känslan att hafva varit i en annan värld, en slags mellanvärld, hur skall jag säga...

Är döden, att börja med, sådan, manne?

Jag väckte min hustru och berättade henne min dröm; denna hade på mig gjort ett verklighetsintryck såsom sådana sällan, men dock någon gång, kunna göra. Den måste betyda något!

Hon hade nyligen drömt att Ulf kysst hennes kind!

?...

Nå, drömmar flyta som strömmar, och inte betydde denna något. Och betydde den något, så står ändå allt i Guds hand.

* * *

GRUBBEL.

Nu har jag talat om den härliga natt, som jag var död. Nu skall jag förmodligen komma att tala om den fasans dag, som heter lifvet.

Ty fasligt är dock lifvet.

Hvar och en gör så godt han kan af det, men får någon af oss tidvis något så när drägligt, nå, lyckligt, som jag för närvarande har det, så kan han dock icke undgå att sida om sida vid sig se onda, stackars elaka människor eller af sjukdom, laster och nöd kvidande, arma varelser.

Han kan icke komma ifrån det. Det ena djuret plågar och äter upp det andra, den ena blomman kväfver och dödar den andra blomman.

Det sitter en yngling vid stranden af hafvet och han gläder sig åt brottsjörarna. Så kommer en våg och sköljer bort honom, drar honom i djupet; och fader och moder vrida sina händer och blifva aldrig mer riktigt glada.

Du har under många år glädt dig åt att äga en bästa vän, och så vänder han sitt ansikte emot dig — och det är djäfvulens!

Man frågar och man frågar hvarför? Hvarför all denna styggelse?

Under tiden gå moln, hvita eller rosaskiftande moln, på den blåa himmelen. Vinden smeker din kind, solen kysser ängens blommor och dina barn, väcker till lif och skönhet. Och härliga, stora handlingar ske.

En man, okunnig i simkonsten, störtar sig i vattnet, utan tanke på dödsfara, för att söka rädda ett par blinda som gått och drullat i.

Där kommer en flicka trallande — utan att tänka på den fara hon kastar sig i — och slår armarna om din hals och säger: älskade! Hon skänker dig barn, och hon kysser bort oron och rädslan ur din själ.

Och långa rader vänliga människor gå samma väg som du; de le vänligt, vänligt emot dig, och du ler igen, förstås... Men så höres ett skri. En svordom. En dödsrossling.

Detta är lifvet. På godt och ondt. Vi måste lefva det, och vi måste lefva det så väl som det är oss möjligt.

Allt detta veta ni lika bra som jag, men vi måste, för att ej förtvifla, ständigt ropa åt hvarandra uppmuntrande rop, och säga: »Så'nt vackert väder vi ha i dag!»

Nu se vi dock att det goda och sköna verkligen finns! Hvarifrån kommer bäcken? Den måste ha en källa. Det godas och skönas källa måste också finnas. Säg Gud, säg demiurgen, säg kraften, säg världsordningen. Hvad gör namnet: vi mena detsamma. En affiden vän till mig, en irländare, sade: »Det finns ingen ateist». Han hade säkert rätt. Ty den som icke tror, han och hon skulle icke kunna lefva.

Gråt och le men tro!

Tro på mening, på ordning... Död finns ej, och det onda är endast tillfälligt.

* * *

BLOMMORNA.

Mening, ordning. Gå till blommorna. På dikesrenen strax utanför min grind har jag mätt ut en kvadratfot såsom observationsbasis, som skall bevisa dig åtminstone ordningen i naturen.

Men den säger nog mycket mera. Hör. Ännu ligger snö i backarna och is nere i diket, men på den lilla jordplätten lyser diskret, midt i den askgråa vinterhalmen, en liten, noppig ljusviolett blomma. Jag vet aldrig hvad hon heter, men så'nt bryr jag mig icke om, lika litet som jag bryr mig om hvad människorna heta.

Da'n därpå lyser i hörnan af den lilla arealen två solstrålar, två tussilago. Så gå de sin väg och den lilla violetta bleknar också, ehuru hon är seg,

GRINDEN

och snart synas i de förras ställe smultronblommor och en gul en, samt sju, åtta olika gräsarter; så dö de och så kommer där jungfru Maria sänghalm och hvitklöfver. Så en väldig kumminbuske och styfmorsviolier eller slikt. Och där går och där kommer det olika individer hela sommaren. Så kommer vintern; och så kommer våren — och så börjas samma historia precis på samma sätt! Hvad säger du nu? Är icke det lydnad? Lydnad för någon som en gång sade Varde!? Anar du icke en ordnande hand? Allt detta på en kvadratfot mager och styf dikesjord!

Och allt detta är bebodt. Hela sommaren krälar, spritter och hoppar där hundratal olika kräk i den lilla blomsterskogen.

Nej, medmänniska, står du inte häpen inför undret! Detta är dock endast hvad vi med obehäpnadt öga kunna se.

»Det där ä' väl inte nå' märkvärdigt, de ä' bara natur,» sa' byamannen Grankvist när jag berättade honom dessa mina rön. O, du kommunalstämman ljus, o du eviga dummerjöns! Där jag står dyrkande inför undret, där jag får min tro på lif och lif och lif och evigheter af härligheter, där klarar du hyskan med att säga att det är bara natur...

Blommor, älskade markens barn! Hvilken fantasi i er form, hvilken glans i era färger, hvilken doft ur era kalkar, hvilken himmelsk renhet! Sen komma de små barnen; ty huru snoriga dessa än äro, äro de dock det renaste näst er. Blommor och barn, jag skulle aldrig måla annat, ty dem är det som jag mest älskar!

När jag själf var ett litet pyre smet jag både lofvandes och olofvandes ut till de vackra lunder, som garnera Ladugårdsgärdet, för att plocka blommor. När jag tager in på ett hotell köper jag en blomma i närmaste blomsterhandel och sätter i ett vattenglas midt i rummet, och det blir genast ett hem, och det luktar inte längre softuta från sista gästen. När jag blir trång i själen, och kuslig och ängslig, så går jag om vintern ut bland stjärnorna och om sommarn ut bland blommorna, och jag blir i båda fallen som en människa skall vara, lugn, fast och glad. Jag tror åter.

Och därför, för denna glada, segrande tro, tackar jag mest dig, du lilla, rena, sköna, doftande blomma! Du, min barndoms enda glädje, du, min ålders evighetssymbol!

Därför skall man heller icke finna många taflor af mig där icke en blomma bildar medelpunkten eller åtminstone synes i något hörn. Titta efter får du se.

Jag undrar om inte den del af skapelsen, vi tillhöra, är en enda stor blomma!

När du ser en liten strålande blåsippa intill den töande snöranden, midt bland det vissna, sulliga gräset, tror du det då är möjligt att tänka något fult eller ondt? Försök om du kan.

En stor sorg och saknad är, att här, i Sundborn, icke finnes gullvifvan. Som prunkar så rikt, hvars doft är så full: så luktar det i sago-kungens slott. Suzanne tog ett litet stånd med sig från Stockholmstrakten, och satte det utanför farfars och farmors stuga. Där kommer den upp hvar vår; men inga barn får den, och allt blekare och ynkligare blir den ...

Jag tog en gång ett rotskott af en kaprifoliumbuske, och satte ner den vid stugugafveln. Men det var alls inte rätta platsen: nu har den under flera år makat sig mer och mer åt samma håll, nu har den gått stugan nästan rundt, nu är den på sin rätta plats och nu är den nöjd med lifvet.

Det där har jag inte berättat Granqvist, detta skulle kanske göra honom betänksam: han skulle säga: »det var en förståndig blomma!» Jag tycker att Granqvist skulle maka sig till Amerika.

Adjö! Jag sätter en maskros i knapphålet, blomman som lyste om våren i den stinkande Grefmagnigränden då jag var liten. Den älskar jag mest af alla blommor på jorden!

BAKSIDAN

TIDNINGARNA.

Klockan åtta äta vi frukost; klockan ett mellanmål och klockan sex äta vi middag.

På så sätt ha vi dagen i tre delar, två för arbetet och en för vilan och nöjet. Dit hör i allerhögsta grad tidningsläsningen, och klockan half sju få vi Stockholms morgontidningar jämte den öfriga posten.

Är det inte utmärkt!

Tidningarna. Om jag skulle passa på och tala ett par ord om dem. Hvilken oerhörd talang, skarpsinne och energi ägnas ej åt dem! Och med rätta, ty de hafva blifvit en verklig statsmakt och äro eller kunde vara ett ytterst viktigt upplysningsmedel. Men just därför är det så för-tvifladt, att se hur politiken fördärfvat dem och alltså därför i sin ordning måste fördärfva folken. Att det i politiken gifves olika åsikter om bästa sättet att styra och ställa i landet är nog endast bra, ty ur striden mellan partierna bör och skall det riktigaste och bästa framgå, och det som från början var bra skall däraf blifva stärkt, och det som från början var svagt skall sluddömas såsom dåligt eller obrukbart.

Men tonen, stridssättet i tidningarna, de må tillhöra hvilken färg som helst, är förråande, hatväckande och förgiftande. Om den framstående mannen som företräder en motsatt åsikt eller tillhör ett motsatt parti är aldrig så ädelsinnad, aldrig så öfverlägsen å hufvudets och hjärtats egen-skaper, det bryr sig tidningsmannen i gemen ej det ringaste om, utan med den hätskaste ilska, med hänande och förlöjligande meningar, hän-syftningar och öknamn söker han karrikera honom, och får packet — det bildade och det obildade — att hvar han går fram grina och peka fingret åt honom, eller genom samma folks hat rentaf göra honom osäker till lif och lem.

Han må vara så stark och stolt som helst, han må i det längsta göra sin plikt efter som hans förstånd och samvete bjuda honom, han skall dock slutligen märka, att om man ständigt spottar på en sten så blir den våt; han skall »draga sig tillbaka», han skall blifva »ännu en trött senator», och hans plats skall genast intagas af en mindre värdig men med tjockare hud utrustad »politiker».

Du tidningsman, som djupt och ärligt känner din ansvarsfulla mission och som vördar ditt eget yrke — och detta gör du väl? — besinna hvad du gör!

Uff! Det är skönt att få tala och rädda sin själ. Jag har försökt det med vänner och kamrater, men de älskade mig då ej längre. Men kanske vi en gång råkas på andra sidan, och då är det godt att ha det gjordt.

Det är en naiv, gammal gosse, Carl Larsson.

* * *

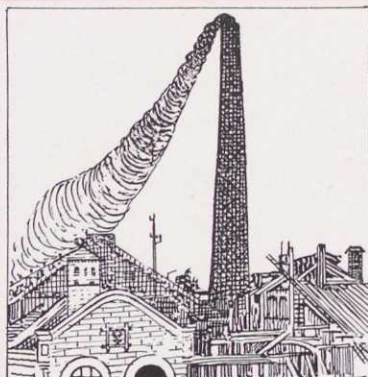
DEN SOCIALA FRÅGAN.

Mina barn börja bli dels litet förvuxna — för stora till söta små barnbilder —; dels ha de helt sonika gett sig i väg ur boet. Den äldsta flickan är sjuksköterska i Stockholm, och den nu äldsta gossen är än här, än där, mest på »teknis», för att lära sig skeppsbyggeri. Den andra flickan kom just hem från England där hon varit ett halft år för att lära språket och få litet erfarenhet, och det är endast med lock och pock vi få ha henne hemma denna vinter. Hon vet också hvad hon skall bli, men inte blir det mästarköksa, såsom min innerliga dröm alltid varit. Människan spår och ungarna rår.

De två andra töserna rivna sig redan i håret och grubbla på hvardera sitt blifvande lefnadskall, hvilket det skall bli. De söka lista ut något, hvartill den minst möjliga humanitetsbildning är nödig — som gör att man kan »få afgangsbetyg från '6:an'».

Men Esbjörn, vår lille siste, en pigg nioåring, den duger. Han har upphört att tänka på hvad han skall bli: det finnes intet yrke, där hästar, elektricitetsverk och ångturbiner förekomma som icke han allvarligt beslutat sig för. Nu börjar han bli gammal och har kunnat börja inse sin brist på hållning i detta fall. Dock tror jag att han i all tysthet lurar på framtiden. Detta bestyrkes af hvad han sade sin mamma, då hon kom på honom när han var i full fart med att slåss med en annan liten karl. Det var enligt hennes utsago så att dunet rök om dem. När hon på mödrars sätt slitit sin rara gosse från den andra otäcka, sade Esbjörn med ilskegråten i halsen, sedan han föreställt henne hur in i Helsingland onödigt hennes ingripande här var: »— de' ä' en väldig öfning, de'!»

Han hade naturligtvis rätt, lifvet är en strid, och öfning är verkligen nödvändig för att bli den starkaste, och endast den rår, förstås.

ANRIKNINGEN
(FALUN)

Mitt gamla inrotade frifraseri har denna storstrejksommar fått en hård knäck. Nu tror jag att de stora och starka böra rå. Fasen: jag tror att makt går före rätt!! Detta är en inte så litet brutal åsikt, men den är enkel och klar, säkert praktisk och välsignelsebringande. Det skall nämligen alltid bli ett kattrakande om hvad som är rätt, medan däremot makt alltid är absolut och påtaglig. De stora och starka äro icke så farliga eller så elaka som de små, och så äro de så få. Jag har en liten, liten hundracka, Kicki, och när han ilsket låg efter bena på en bonde sade denne betänksamt: »Tänk om denne lille vore lika stor som han är arg till!»

Hvilken beskedlig tok är däremot icke den stora hunden. Och den väldiga elefanten, hur godmodig är inte den. Om man så hastigt flyttar tanken till lopporna: tänk om de vore stora som elefanter... Nej, upplyst despoti, det är mitt nuvarande politiska ideal. Bra mycket lugnare och bättre att ha en riktigt styf despot, som fick göra hvad sjutton han ville, än alla dessa små diton, som göra hvad alla oroslymlarna vilja.

Detta kapitel var ämnadt röra sig om barnen, och arbetarna äro just ena barn. De måste hafva målsmän och lärare, men goda och upplysta sådana; råka de i dåliga händer — och det ha de enligt min mening nu! — så är det värst för dem själfva, men också svårt för hela samhället.

Barn behöfva kanske först och främst kärlek. Hur ha målsmännen — arbetsgifvarna därvidlag — handlat? Man har sagt mig att ej heller af dem en och annan alltid äro Guds bästa barn. Då bort med dem!

Och, låt gå, äro »herrarna i Folkets hus» de starkaste så må de rå! Tro mig, då, när dessa kommit till verklig makt, skola de genast inse — kanske, ty de äro icke dumma — att det nog blir bäst att ta i med hårdhandskarna gentemot sina skaror. De blifva de hårdaste arbetsgifvare som funnits, det blir ordning — och: Gott liebt die Ordnung.

Jojomen, så här politiserar jag inom min lilla stugas vänliga väggar. Ni ser ju, att jag har rätt: politiken demoraliserar.

Det kan icke hjälpas, jag är visserligen själf ett arbetarebarn, men jag vet hur det står till i kattunsskåpet, och jag har dock varit en trofast underklassare hela mitt lif; men nu säger jag öppet ifrån, att sedan sommaren 1909 är jag mellanklass. Så nu fick ni veta det med.

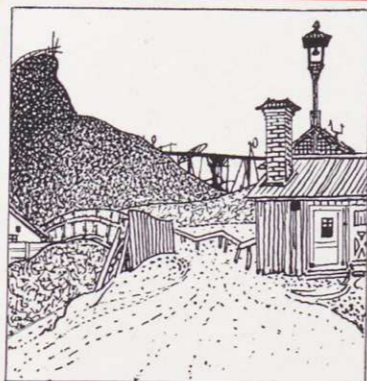
*

Men, ack, barnen, de små barnen, allas barn, dem skola vi vara som mamma och pappa för! De skola alla in i himmelriket!

Detta är min varmaste, innerligaste och uppriktigaste bön till både Gud och människor.

REALITETER.

Jag funderade rentaf på att dra en stump i statsekonomi också, bara för att så mycket som möjligt fördröja, ja, kanske rentaf smussla mig från, att skriva någon egentlig text till själfva bilderna. Nationalekonomi, menade jag. Därtill kunde jag nog få hjälp af min son Pontus, ty han sade, att det enda han vålade sig att läsa i tidningarna var »Cassels artiklar». Men jag får väl för skams skull — och för resten också med skamkänslans rodnad — tala litet om de små taflorna. Man kunde tycka de borde vara så pass bra gjorda att de talade för sig själfva. Detta måtte dock icke vara förhållandet, ty förläggaren säger att jag inte får några pengar om jag ej också smörjer ihop en text. Pengar, ja, det är ett bra ord. »Pengar eller lifvet» dundrade de ädla röfvarna förr i tiden. Hvarför eller? Här i Sundborn kunna vi inte lefva utan pengar och heller inte utan lifvet. Pengar och lifvet. Hushållspengar, byggpengar, skraddare- och skomakareräkningar ... prrrrooh! vi stanna här ett slag. Skomakarn är värst: om jag skulle sätta hans räkningar inom glas och ram skulle de bli en historietafla af enorma dimensioner och af en gripande verkan. Som det är mest med fruntimmer i mitt hus så märks icke skraddarens diktcyklar så värst mycket. Desto förskräckligare är »fröken Hallström» i Falun. Hon är en söt och rar människa för öfrigt, men hennes räkningar äro både fula och osympatiska. Egentligen heter hon något helt annat, ty nu är hon gift, men för mig och andra familjeförsörjare är hon den fruktansvärda »fröken Hallström». Hvarför skall nu en så behaglig varelse ha så orefliga räkningar? Snickare Arnbom och målare Person, de däremot måste jag jämt och samt tragla med och uppmana att peppra sina räkningar; litet med tanke, förstås, på grannarna, som också anlita deras tjänster. För ett par dagar sedan fick jag en räkning på fyra kronor och tio öre. Nog hade du och jag, älskade läsare,

SLAGGHÖGARNA

rundat af summan till en femma jämnt. Du kanske skulle tyckt att tio kronor varit ännu jämnare när du får höra att Arnbom därför trasade sönder närmare två dar för sig.

Maten kostar just ingenting att tala om, ty dels få vi ofta hela middagen från landtbruket, dels tas det på kredit i boden vid Lissebäckbron. Åh, vi få kakor till skänks från Holland och Italien och plumpuddingar från svägerskan i London. Från en vän i Göteborg får jag hvarje jul en kagge fin, inlagd sill, och när den tar slut så telegraferar jag att den inte var så bra som förra gången, och så får jag mer.

Nu skola vi tala om något annat än mat och pengar... Hur i all världen kom jag in på detta ämne? Dock, utomordentligt stor betydelse ha dessa båda ting!! Eget nog, är det visst inte riktigt förnämt att tala och skriva om dem: man skall låtsas som om de aldrig funnes.

Nu ringer matklockan! Mätte det vara fläskpankaka!

TITELBLADET.

En gång tänkte jag mig människovimlet såsom Vintergatan, och där strålade två stjärnor klarare än alla de öfriga: det var just snickare Arnbom och målare Person.

Du behöfver bara vara som de, för att du ej skall behöfva gå och smågrufva dig för framtiden på andra sidan, du vet.

Blif inte afundsjuk, läsare, du är naturligtvis lika strålande, men du har inte spämt upp ny väf på väggarna i förmaket hos mig, ej gjort och satt upp lister, ej heller smort äkta blyhvitt på dörr- och fönsterposter, allt åt mig. Det har dessa två gjort, och därför ha de kommit med i serien, och till och med på själfva titelbladet.

Nu är allt helt och rent igen hos mig. Rent skall man ha omkring sig, utanpå sig och — inom sig.

Och enkel skall man vara, och enkelt skall allt omkring en vara. Se, det har man råd till och det är förnämt. Det är nämligen inte på dyrheten det hänger. En amerikansk konsttidskrift hade den kitsliga idén,

att fotografera rumsinteriörer från några milliardärens hem: där var precis som det inte skulle vara.

Tacka vet jag mina förnäma och enkla pinnmöbler, snickrade och målade af mina förnäma och enkla vänner, Arnbom och Person!

Händelsevis kom jag själf med på taflan, tack vare spegeln på väggen midt emot; liksom jag ju också nödvändigtvis måste med mitt namn förekomma på titelbladet. Det är endast i egenskap af yrkesman, jag vill bli tagen, ity jag delar den store konstnären Leibls åsikt: »Echte Kunst kann sich nur auf dem Boden des Handwerksmäßigen aufbauen».

Bort med snobberi och snilledyrkan. Aktning blott för det redliga arbetet och den starka karaktären!

* * *

SNÖ.

Om man skulle tro den sista meteorologiska tabellen i i tidningarna, så skulle de där molnen, som de sista dagarna gått och drumlat på himmelen, för att äntligen stjälpas öfver oss denna orimliga massa snö, komma från Mexiko eller så där omkring. Det roar mig att tro, ty då känns den förbistrade kylan litet varmare. Håll snön en stund i hand så får du känna hur het han i själfva verket är: den skall snart bränna som eld i fingertopparna...

Hur rent, fint och friskt det dock nu är! Ja, vintern, se det är vår riktiga säsong här i nord. Sommaren, den där lilla mellanstunden, den är myggens, flugornas och turisternas.

Det har, som sagdt, snöat, snöat och yrt under flera dagar. Nu är det lugnt och klart och kallt, rysligt kallt, trettio tre grader Celsius. Tänk, så svårt det var att måla taflan i denna kyla, så är det ändå svårare att här i stugans värme skriva om den! Punkt.

* * *

NATTLAMPAN

FÖRMAKET.

Nu kvällas det, och den södra aftonhimmelen står turkosblå mot de ljusbelysta fönsterbågarna. Jag vågar knappt tala om att ljuset är elektriskt, som vi få från forsen utanför Spadarfvet. Men är inte det en underbar saga, bara det, att få eld af vatten!

Midt i rummet sitter Lisbeth och grubblar stridiga tankar. Hon skall resa till sina engelska kusiner, och hon har just, på prof, sin resklänning på sig. Hon har stilat till det ytterligare med en lappknif, som hon knyckt ur mitt lilla lappmuseum.

Käraste flickebarn. Du tycker nog i grunden att det är »rysligt roligt»; men, se, det tycker inte din pjoskiga pappa: han tycker det är enbart förtvifladt tungt att barnen skola flyga ur boet, det goda, varma boet.

Jag följde med henne till Göteborg. Det var i februari, och dagen, hon reste, var det ett hundväder med snö och storm. Hon log så muntert när jag lämnade henne på båten, men när jag från kajen kastade en blick tillbaka såg jag att hon lipade bakom den stora skorstenen. På kvällen var jag på en middag för landshöfdingen, och där sade en gammal herre ursinnigt till mig: — »hur kan man släppa ut sitt barn på Nordsjön i ett slikt väder!»

Tredje dagen reste jag på nattåg till Stockholm, och drömde om hvita lik på hafsbotten. På morgonen gnodde jag, halffänig, till Skeppbrons redare för att höra om båten kommit fram till London. Det hade den, men mycket försenad. Se'n fingo vi genom bref från Lisbeth veta, att hon haft det drygt, men att, då hennes moster kom för att hämta henne i Tilbury, höll kapten och en handelsresande på att lära henne trekarlswhist...

* * *

MAT OCH DRYCK.

Var så god och stig in i matsalen. Den är inte stor, men den är liten, och som sänjan här hos oss är god, så är rummet tillräckligt stort, vi få rum med jämnt tretton. För tillfället sitter där egentligen endast en till bords, lilla Hilda W., som kommit skidande hit från Falun, och nu är det ingen botten i henne, hvilket Brita och Kersti bevittna, där de gladeligt och allrasom vänligast sitta vid hvar sin ända af bordet och stirrbliga på henne.

Det var icke att stå emot, att måla af den lilla vackra flickan, med sina blåa ögon och sitt lingula hår, men kanske mest därför att hon liknade Christina Nilsson, såsom denna måtte sett ut när hon var liten.

Med detta kunde ju förstås taflan vara nog beskrifven, men så lätt kommer du ej ifrån mig. Eftersom jag är i matsalen så flög den tanken på mig, att det nog var en stor olycka för både mig och fosterlandet, att jag ej blef krögare.

Skulle jag icke blifvit Sveriges populäraste sådan, det frågar jag, och svara mig när du läst det som kommer.

Hvad kan ej missbrukas? Det finns inte något på denna ofullkomliga jord, som inte gjort och gör det, det må från början ha varit så godt och ändamålsenligt som helst; och att krogen = gästgifvargården, i regeln icke har det allra bästa anseende, det veta vi, och det har nog sina randiga skäl, den må heta buskrog eller guldkrog.

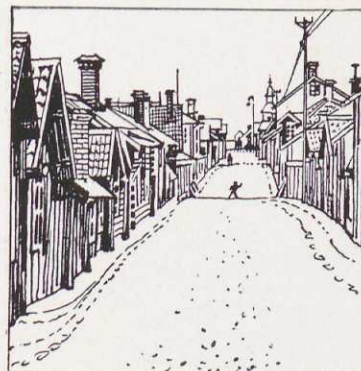
Men hvarför skulle inte den kunna vara en välsignelsebringande institution? Min tro är, att den kunde just nu ha en stor social uppgift, en förbrödringens, en samtrefnadens; och Lindman skulle säga åt Staaff, och Staaff skulle säga åt Branting — längre går jag ej, ty ungsossar tål jag inte —: »Jaså, talar du ur den tonen, min gosse lilla»; ja, och så komma de öfverens.

Människan är ett sällskapsdjur, som vi veta, och hon behöfver hvila på samma gång som förströelse. Skulle inte krogen, den hyggliga matkrogen, därvidlag vara just det som den uttröttade människan behöfde.

Nå, hur skulle det vara? frågar du.

Att börja med, lokalen. Den skulle inte vara så där svåra förgylld eller så öfvermåttan elektricitetsbelyst, så att alla människor se ut som lik i syna, och alla kvinnornas små hvassa skrynkor synas, utan allt lugnt och stämningsfullt; och den konstnärliga utsmyckningen, den skulle vara tusan så enkel och sparsam, ehuru, naturligtvis, smakfull.

Enkelt och snyggt och hemtrefligt! Mina fasoner skulle vara, som kaptenens på en båt: bredbent och litet dryg, men med ett godt och välvilligt uttryck öfver det fula men sympatiska ansiktet. Inga lakejfasoner, utan min redliga näfve sträcktes till både hög och låg. Ja, det vill säga, vore ej den nya kunden i min och stamgästernas smak, så räcktes inte fingrarna små — som det står i visan om kämpen Grimborg — utan de små pepparögonen skulle snart titta ut honom; och blef inte göken tyckmycken i brådrammet, så kastades han helt enkelt ut. Jag skulle, liksom det är i Tyskland, ha en Hausknecht enkom för det ändamålet. Ty för att kunna trifvas — och detta vore just hufvuduppgiften med min krog

MIN GATA

— så måste sällskapet vara homogent, här icke i vanlig social mening, utan med afseende på karaktärerna, det rent och i egentligaste mening mänskliga.

Ministrar, konstnärer, knektar och arbetare, adel, präster, borgare och bönder, alla skulle vi vara goda stallbröder och kuttrasju, och naturligtvis skulle våra kvinnor vara med!

Skulle inte där hänga skinkor och korfvar i taket, må tro, och hårda brödkakor på långa stänger? Likörflaskor och saftbuteljer skulle gnistra på hyllorna och i skåpen; i spiseln knastrade stora brasor, framför hvilka man skulle steka äpplen och röka pipa.

Hos mig skulle man få dricka hvad hvars och ens hjärta begärde, men man skulle få pimpla lagom. Ja, för katten, göra de ej det, utan blifva bråkiga och äckliga, så tar dem den vänliga värden i rock-uppslaget, lyfter dem litet från stolen, och säger: »God natt, ni ser bra trött ut».

Gudnåde'n, om han ej begriper vinken och knallar sig i väg genast!

Men om någon, trött efter dagens mödor, tar sig en tupplur i den sköna stolen och den goda värmen, ack, så gärna, så.

Därför blir det heller ingen gratismusik. Vill någon glad själ sjunga en stump eller blåsa en fin bit på esskornett... också det mycket gärna — såvida inte min publik börjar knorra, ty då slipper han, och då säger jag: tyst, Pettson; och det blir han alldeles inte ond för.

Och så. åh, ack, smack, hvilken god och vällagad mat, husmanskost, jag skulle ha att bjuda på! Ett mönsterkök, min älskade läsare! Frugornas ambition skulle väckas, de skulle få gå ut och in i köket, i källaren och i skafferierna. De skulle lära sig en hop, och få »beskrifningar». Unga flickor från hela landet skulle få bli volontörer, och... där skulle bli förlofningar och bröllop, allt kring krogskänken, och Sverige skulle bli berömdt för sin goda och billiga mat, sina enkla och osnobbiga seder och sitt gemytliga och osnobbiga folk.

Svenska gamla rätter, i regeln. Zorn och Albert Engström skola säkert stå mig bi i köket då och då, ty dessa båda kunna en del matknep, må ni tro, egendomliga för Dalarna och Småland. Gamle Jörgen,* förstås, såvida han vill hålla sig till sin hemprovins Skånes mastiga rätter; och disponenten Lundbohm, som är lapparnas pappa — efter hvad de själfva säga — har lofvat hjälpa med renstekarna och talgens rätta användning.

* Detta skrefs innan den ilska men hederliga och kvicka Georg Lundströms bortgång.

Nå? Skulle inte lifvet då bli gladare och billigare, magarna bättre och hjärtana godare, folkökningen stegras, emigrationen totalt upphöra, och riket åter intaga sin forna stormaktsställning?!

Nu ringer Martina i vällinglockan. Det var hög tid, ty det har sedan en lång stund vattnats mig i munnen. Hur är det med dig? Kom med: vi ha kroppkakor och tjärnmjök.

* * *

»MÄNNISKAN.»

I förmaket sutto de tre flickorna, Suzanne, Elsa, hennes väninna, som syr på sin utstyrel, och Lisbeth, alla arbetande och tisslande.

Jag klef in till dem, målade af dem, och under tiden talade jag och sade: »Excelsior! Det är ett fint ord, som betyder ungefär sträfvandet uppåt och framåt. Den bästa sorten af urslemmet längtade att komma löst, och blef genom conerna ändtligen lancettfischen, den första med tecken till ryggrad. Och när slemmet, i värde därnäst, höll på att bli uppätet af denna högre tillvarelseform, så imponerade det på detta, det beundrade den, afundades den och längtade i sitt mycket stilla sinne att bli detsamma; och blef också efter odrägligt långa tidsperioder verkligen också en lancettfisk. Under tiden hade lancettfischen blifvit en glad och pigg ödla.

Så har det gått undan för undan genom så där omkring sjuhundra millioner år — allt enligt Leche.

Den varelse, som ej kan beundra, ej kan eller orkar längta att komma ett pinnhål högre, han går under, eller — antagligare — sjunker åter till urslemmet — tills detta tar nya tag och börjar 'på ny kula'.

Den första prima protoplasman är nu blifven människa.

De andra djuren, som följt henne i hämlarna, som hylla sig till henne, som, gripna af djup beundran för henne, hängifvet lyda och iakttaga henne, de — tro mig! — de skola en vacker dag nå samma höga ståndpunkt, som vår. Hunden säkert. Inte blir det apan. Apan är vår kusin, hvars pappa icke, såsom vår pappa, längtade uppåt och framåt. Farbror kände bara afund, och så gick det som det gick och går: den människoliknande apan blir aldrig människa, den är på den verkerte vej, den får allt fler och fler hörntänder, och är snart krokodil igen.

BRUNNEN

Den människa, som inte kan tänka sig, eller förnimma, eller ana, eller längta efter något öfver sig, hon skall endast nära sig med missmodets bittra dryck och af de smulor som falla från den riktbegåfvades bord, och skall tvina bort.

För den verkligt lifsdugliga människan står gudomen hägrande i allt sitt praktfulla majestät, och hon skall också just därför en dag slänga tänderna och naglarna och blifva änglars like.

Rikedom och ära? Jo, att börja med, skall hon naturligtvis beundra och älska de högsta af sin ras, och dessa vinna oftast dessa två aptitliga saker, och dessa äro således mål som kunna duga till en tid, det är inte frågan om annat; och, såsom något sänär människovärdiga mål, kunna de också rättvisligen anses. Men — det märker du väl snart? — det är bra liten fröjd med dem i längden.

I längden, ja!

Nej, endast det gudomliga är målet dig fullt värdigt, ty det innesluter allt det största vi kunna ana och längta efter, godhet, skönhet och sanning, — samt de två beteckningar som vi visserligen ha namn på, men omöjligen ännu kunna fatta: evighet och oändlighet.

Det var bara detta som jag ville säga er, Elsa, Suzanne och Lisbeth.»

* * *

Mången lär stötas för hufvudet och i känslan i sin tro på skapelse-läran, han skall säga: fy baj, det är ju den där evolutionsteorien. Samtidigt ser han sig omkring och ojar sig öfver allt det onda och fula, allt det ofullkomliga, rättare sagdt — alldeles som mina vänner ateisten och socialisten. — Men jag säger eder: skapelsen är i full gång, den sker med ordning och utan hafs, den har ingen brådska, ty tiden, evigheten, räcker till, det är för närvarande endast halfgjordt arbete — och sådant skall man ju inte döma — och hvad Vår Herre håller på att skapa, det är rakt inte människan, utan ... sitt beläte!!!

* * *

HANS MAJESTÄT KRONPRINSEN.

Denna textstump skrives i Köpenhamn. På själfva påskaftonen flög det i mig, att jag måste hit ner för att rita af ett järnåldersspänne på Oldnordiskt Museum, och så for jag, som ett bref, från både hustru och

påskfirande barn (en mans gärning går nämligen före allt, till och med före det käraste på jorden), och var här på själfva påskdagsmorgonen.

Ja, jag for ifrån själfva landstingsvalen, men om ni tro att det generar mig... jag spottar, med respekt till sägandes, på politiken, ty det är det uslaste jag vet. Å, dessa partigrammofoner!

Då fick jag veta om »den stille Uge», och fick besked, att först på torsdagen öppnades museet, under två timmar. Nå, det finns mycket att se här, jag nötte ut ett par skor och njöt af ensamhetens frid, och var inkognito — ungefär som vår kung nu är det i Cap Martin.

»Se där gaurr Carl Larrson!» skreko vänliga och rara och oblyga skånskor, hvilka slarfvade bort påsken på Ströget, och sina mäns och pappors pengar i butikerna vid Vimmelskaftet, ehuru de kunna få köpa precis samma saker — utan smuggling — i Malmö eller Helsingborg.

Att få vara inkognito!

Jag skulle, ärligt menadt, önska att vara det hela mitt lif, och att man efter min död skulle upptäcka mig.

(Calle, Calle-lilla! varnar Karin, för hvilken jag läste upp det här).

Kungen? Hvarför kom jag att nämna honom, och hvad har han här att göra? Förmodligen därför att jag är ganska konungsligt sinnad — det har jag af min mormor — och allrämest därför att jag starkt tror på honom och på hans konungagärning.

Det kommer sig däraf, att jag för många herrans år sedan, då jag skraddade öfver det gamla Ladugårdsgärdet, för att på Lindarängen titta efter om det gamla smultronståndet var kvar, där jag i ungdomens tidigaste vår smorde kråset, i fjärran fick se en ensam ryttare, som lät hästen gå som den helst ville, och som så småningom närmade sig mig. Jag blef nyfiken och intresserad. Snart var han inpå mig. Tyglarna hängde, och hästen, tror jag, gick och betade. Det var kronprinsen! Med djupt grubblande, inåtvändt uttryck, och utan att se denna enda människa, som, utom honom, för tillfället fanns på hela den vida slätten, snuddade han nästan vid mig.

Då tänkte jag: Kan han vara så in i helsike inåtvänd, då måtte han också ha något betydande inom sig att titta på och grubbla öfver, och då...

Hurrah, lefve den blifvande konungen!

Tänk, om också denna vår nuvarande kung på allvar ville vara inkognito?! Jag menar: om han af innersta hjärta önskade: Må de ej under min regering begripa hur djupt och väl jag menar, huru jag endast tänker på

TJÄRNEN

detta trilsksna folk, huru jag, när jag nederlägger mig och uppstår, endast helgar mitt lif för det, men föraktar både dess hurrarop och dess småaktiga skvaller, klander och nålstyg... utan, att först efter min död det skall gå upp för det och det skall säga, skamset och ångerfullt: — Men hvarför slog han då icke näfven någon gång i bordet och röt: vet hut, älskade, svenska folk! ty då skulle vi förstått att det var en så'n karl som vi behöfva, landets största och starkaste man...

Först nu märker jag att jag varit den meget talende Barbeer; och som papperet hvarpå detta tryckes är alldeles för dyrt för mitt prat, så tänker jag hädanefter knappa in på ordflödet. Få se huru jag går i land med det

BADRUMMET.

Intill badkaret står Lisbeth och en hvit lilja. Om en stund är den förra lika ren som den senare. Jag undrar hvems inre är renast.

LÄSRUMMET.

En helgedom! Känn den stilla friden och den stora högtidligheten. Heliga ord, sköna hymner, allvarliga och djupa tankar och rättskaffens menade tal, glada sånger och sorgsna, roande berättelser, lärorika rön och snillrika upptäckter, alla tiders bästa konstverk afbildade, allt detta och mer finner du inom detta lilla krypins, detta kajutliknande rums väggar; allt — kan jag nästan säga — hvad människoanden åstadkommit högt och högst kan du helt sonika lyfta ner till dig från dessa bokhyllor. Från Homeros till doktorerna Lagerlöf och Heidenstam.

Är jag förtviflad och trött, sätter jag lille, rare Pickwick midt emot mig i länstolen, och snart skrattar jag riktigt godt; och känner jag mig ensam och öfvergifven, så trycker jag min barndoms gamle vän Silvio Pellico till mitt hjärta, han är ädel, ren och trogen, jag kommer själf på en högre platform och vet åter hvad jag har att göra; vill jag så ha ett riktigt underhållande sällskap så lyfter jag ner Wilhelm Meister och vandrar med honom genom sköna nejder, lyssnar till Mignons sång och

hör die Bekenntnisse einer schönen Seele. Jag låter Fredman lalla, och jag låter Nietzsche få mig att resa borst.

Så är detta det enda rum där jag kan stänga in mig någon gång, sträcka ut mig på en soffa, stänka ut ett tag, sucka och tänka på stackars Oblomow.

Här sitter nu min lilla Kersti. Undrar hvad hon kan läsa, jo »Unga hjärtan». Nånå, hon stiger väl i graderna, tills hon en gång som gammal gumma, nertyngd af år och förfinad af sorg och lidanden, ändtligen nått och förstått världslitteraturens mest lefvande verk, böckernas bok.

GAMMELRUMMET.

Så kalla vi det, därför att allt gammalt, jag kommit öfver, där samlats och anpassats till ett helt, och dock alltsamman med praktisk användning.

Det är husets egentliga gästrum, ty här få resande och besökande vänner och andra krypa in i den där gamla friesiska väggpanelen, där en säng, såsom det skall vara, är inredd, och där ni nu se Esbjörn byta om skjorta, balanserade i bolstren.

Här finns allt möjligt, gamla flamländska taflor, skåp, kistor och bord från femtonhundra- och sextonhundratalet, ett tebord med Elias-Martinmålning, en taklykta från Gustaf III:s tid och Emilia Höggqvists spegel, från Framnäs, en gammal klocka och gamla böcker, ett ovanligt kryddskåp och en rococonattstol... den där blåa, och gamla mynt.

»Riktigt gammalt blott är det, som evigt är ungt.»

Att en stilla kväll sitta i en af de stora karmstolarna och läsa i en gammal psalmbok:

"Dagen är skapad till arbete och omak,
Thet kan hvar medh sigh väl märckhia!
Men natten är skapad til roo och maf
The trötta lemmar att stärcfia.
Glädie osj Gudh i Himmelrike!"

Det har något spökigt och ljufligt med sig.

Så det stämmningsfulla skramlet af de gamla dörrklinkorna, nötta af flera längesedan hänsofna generationer, som nu glädia siigh medh Gudh i Himmelrike.

FRÅN ESBJÖRNS FÖNSTER
(FALUN)

SOFRUM.

Flera af dessa interiörer känner du nog igen, min käre vän och läsare, från boken »Ett hem»; så t. ex. mitt eget sofgemak, där solen just skvättar in hälsa, och bränner bort en hop bacillotyg. Så där innanför min hustrus rum. I detta stå fortfarande två barnsängar, men de äro snart endast »museiföremål», ty till och med lille Esbjörn har fått större pretentioner på lifvet. Alldeles som en liten gosse, som, då han för ett par år sedan blef tillfrågad hvad han skulle bli, svarade, »Kutt eller pett!» — hvilket skulle betyda kusk eller präst — men, som åter nyligen tillfrågad om samma sak, klart, tydligt och bestämdt svarade: ärkebiskop!

Jojomen.

Solen skiner också här in, och i strålen skrider öfver golfvet hemmets goda ängel. Hon bär en glädjens blomma i handen, och doften stannar i rummet långt sedan hon gått för att hälsa på hos dig.

Men när hon är borta så komma de trogna hundarna. Lilla Kicki hoppar, gripen af farans tjusning, midt i matmors säng.

Detta är så fräckt, att röda Joupjoup gripes af skamkänsla och darrar som ett asplöf. Kanske han också resonerar som så, att den grop och den loppa som Kicki lämnar efter sig, lika väl kan bli misstänkt vara hans.

GAMLA VERKSTADEN OCH DEN NYA.

Min gamla verkstad, den har ni sett, men den har nu blifvit min hustrus slöjdstuga, där väfves och spinnas och snörpas.

Ha vi främmande till middag så dukas smörgåsbordet där (det är bra roligt att tala om mat!) och någon gång är jag oädel nog att dit flytta ett stort bord fullt med etsgrejor, syror och rackartyg, såsom nu på taflan, där dock Brita, i sin tur, inträngt på mitt område, makat allting i oordning för att skriva ett »vy» till Pontus, som arbetar på ett varf i Stettin.

I stället för det gamla, har jag byggt mig ett nytt konstens tempel, hängande ihop med stugan genom en smal gång. Den är vådligt bra att dansa i, ty där finns då sannerligen svängrum, men att, som nu ungarna göra under julloftet, där spela »Mjölis», se det är den då för god och helig till.

På den andra bilden af ateliern, den motsatta väggen, sitter min äldsta dotter. Hon är annars sjuksköterska i Stockholm, men nu har hon lefvt herrans glada dagar här, och pustar just ut efter balen, som slutade klockan ett. Äfven jag var utschasad, men när jag tittade dit, ropade jag: »rör inte en fena!» Och där fick den arma sitta som en staty tills morgonsolen steg upp i öster; men då var också taflan »räddad». Sedan var det bara för henne att draga på sig sin rödakorsuniform, flyga i pälsen, upp i slädan, till järnvägen, till den stora staden, till mödan och plikten.

Mina barn äro sannskyldiga konstens martyrer.

*

Suzanne har alltid varit en bra flicka, men så har hon också alltid blifvit erkänd som en sådan.

Redan då hon var nyfödd firades hennes ankomst till världen med en komposition, en polka-mazurka, af Ruben Liljefors, till hvilken brodern Bruno ritat omslagsvignetten. Senare vid tre års ålder med en annan musikdikt af Karl Vallentin:

»Invid Subbe strand (Varbergstrakten)
du leker i land
med dockor och band.»

Och nu skriva gamla gubbar, som hon plåstrat med, att hon med sitt bondgrin räddat deras usla lifhankar, och de ha skrivit riktiga hymner till hennes ära.

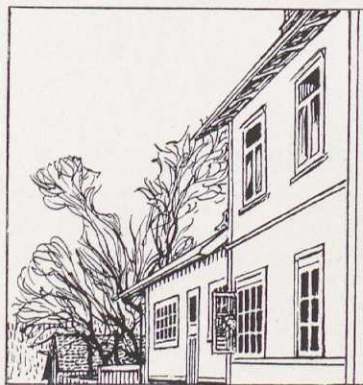
Nyss hittade jag just af en slump en karamellvers som jag själf diktat den 11 aug. 1901, Suzannes födelse- och namnsdag.

Och som jag också just läser korrekturet på min text, och ser att det behöfs liten ifyllnad, för att sista sidan skall te sig vacker, så kilar jag in den här. Håll till godo.

Denna dag för sjutton år se'n
kom en stork med dig till Gréz,
lade dig i mammas sköte,
mamma sade: Qu'est ce que c'est?

Alla mère'r i villagen,
svenskarna hos Chevillons,
engelsmän och fransoser,
stod i väntan floden längs.

Allting log i morgonglansen,
och solrosen lyste vänt,
druivan glödde på sin ranka,
allt var friskt och gladt och rent.

FALUHUSET

Gumman från Marlotte i trappan
ropade: Monsieur, une fille!
— Ungen, röd som nykokt kräfta,
påstods vara »très gentille».

Ulf, som väntades, fick dröja,
detta tydligt var en ann',
och i hastigheten tösen
efter dagen nämns Suzanne.

*

Det var då det! Nu i Sverige
anno nittonhundraett,
tacka mor och jag vår Herre
för det barnet han oss gett.

Ty, vårt barn, nu sjuttonåring,
du vår glädje ständigt var,
du har varit god och munter,
sann och rättänkt, flink och rar!

Lifvet som dig väntar, flicka,
se med modigt öga an,
någon gång må tåren rinna
men mest må du le, le varmt och stort och rikt,
som solrosen, Suzanne!

* * *

SPRITA ÄRTER.

Ja, tänk, till och med det begå de, Karin, Brita och Esbjörn i min egandes atelier! Jag är en mes!

* * *

VID STRANDEN.

Här synes Lisbeth, nyss kommen tillbaka från England, nyuppriggad i tailor-made klänning med tillhörande hattskrälla.

Hon sitter i min gamla otäta båt och låtsas meta. Låt inte lura er, det är inte omedelbart taget efter naturen, hon sitter bara modell.

Jag satt på bryggan, eftermiddagsolen sken så behagligt och lagom varmt — och jag var så innerligt glad åt att åter ha min älskade flickunge hemma igen.

På den andra taflan går Karin längs strandrabatten och tittar melankoliskt på höstens allra sista blomster.

Natten därpå fröso de bort.

Så började skolan i Falun, och så foro vi dit.

* * *

HUSET I STAN.

Vid Tyska stallplan i gamla staden mellan broarna i Stockholm, där är jag född, och gränden som går ner till Västerlånggatan är stadens allra smalaste gränd, och det skall vara två smala och snälla människor som skola kunna komma förbi hvarandra där. Den heter Trotzgränd. En dag föll det mig in att jag också skulle lägga mig och dö vid Trotzgränden, gick och hörde efter i det gamla huset, men vi kommo inte öfverens, värden och jag.

När skolhushållet i Falun en ful dag blef vräkt, därför att huset bytt om ägare, och denne ville själf bo där, så fanns det inte någon passande lägenhet att hyra i stället, men till all lycka fick jag köpa en liten kåk längst bort i stadens utkant. Det hade jag råd med, ty den var intecknad till strax innan takåsen. Och den, kåken, ligger vid — Trotzgatan!

Både gränden i Stockholm och gatan i Falun äro uppkallade efter samma familj.

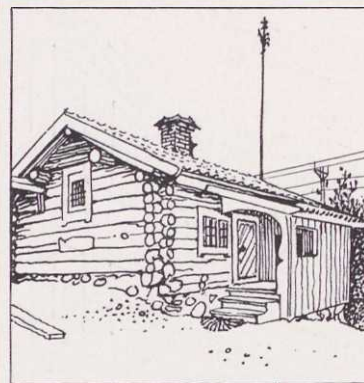
Nu hoppas jag få dö vid Trotzgatan (gränden) i alla fall.

Vi putsade upp litet, och jag byggde till en liten låda, som tjänar både till »salong» och verkstad.

Detta är ännu så nytt för oss, vi ha inte riktigt vuxit in i det, och det har ännu ingen historia, så att härvidlag kommer ej texten att skrymma.

Där i ateliern, sitta vi om kvällarna och dåsa; jag läser högt för min hustru, eller flickorna spela på pianot, nu för tillfället rentaf fyrhändigt. Om dagarna är jag sysselsatt med att förstöra de små akvareller, som jag förut målat friskt och gladt någonstans, under kontroll af naturen själf.

I köket härskar Anna Arnbom, min väns dotter, som också för spiran öfver barnen under det vi äro i Sundborn; Lisbeth är f. t. hennes hjälpreda, både med att duka och städa, samt att tussa och knuffa stackars lille Esbjörn. Det är märkvärdigt det där med fruntimmer och små pojkar: de gnata och träta jämt och stundeligen med dem, de hota och de gråta, och de tala så mycket förstånd och vädja till pojkens ädlaste

»FÄBODSTUGAN»

känslor, och det tar inte ett dugg. Så kommer fadern; han behöfver inte säga något ens, han bara tittar, och hvad som skall ske, sker ögonblickligen.

Esbjörn går genast upp på sitt och Kerstis rum och läser läxorna. Han har där ett litet treffligt prång för sig själf, med ovärderliga skatter i den lilla gröna byrån. Han skall bli köpman, och har börjat att sälja järnskrot.

Han bara säljer, han köper inte. Jo, han köper snask och bjuder sig och en gosse på biografteatern Svea.

*

Så firas här Lucia, gubevars. Det är mycket vackert, men också mycket, mycket för tidigt på morgonen.

*

I samma rum, vårt sofrum, sitter senare på dan vår kära, lilla Martina. Hon är litet trött af det enahanda småsläpet, sitter nu med sopkvasten i skötet, tittar in i brasan och drömmar...

Genom fönstret se ni perspektivet af sista snibben på småstadsgatan. Den fortsätter sedan såsom väg ut till Grycksbo, där detta blanka och alldeles för fina papper blifvit gjordt.

* * *

FÄBODSTUGAN I FALUN.

Intill oss bodde två små, små gummor, de voro systrar och de rådde om hvar sin lilla, lilla stuga. Så dog den ena gumman, och strax därpå den andra. De lämnade intet annat efter sig än dessa ruckel, och dessa hade dessutom fattigvårdsnämnden intecknade till nästan hela deras värde. Man rådde mig att köpa dem för grundens skull, och för att rifva ner dem, ty de voro alldeles fallfärdiga och högst eldfarliga. Men just som jag skulle göra upp affären med en madam, en aflägsen släktinge, hittade den ena gode mannen bland papper och skräp, allt skenbart utan minsta betydelse, och allt höll på att gå direkt i spiseln, så hittade han, hör ni, ett papper skrifvet på främmande språk, men med vederhäftigt utseende, stämplor o. a. och det befanns vara en på franska affattad förbindelse af en person i Marseille, att, vid anfordran, till sjömannen Bergström eller dess arfvingar, utbetala ett tusen francs!

Papperet var många år gammalt, och Bergström, som var den ena gummans son, hade redan för flera år sedan supit ihjäl sig.

Man skickade på försök papperet till franske konsuln i Göteborg, och denne lät det gå vidare till Marseille — och med omgående kom tusenlappen.

Var inte det en underlig historia?! Hvad hade den fattige svenske sjömannen gjort för att i sin ägo få detta värdepapper. Och hvarför använde han sig icke i all sin och de sinas elände af det?...

Men nu blef arfvingen dryg, och först när pengarna tatt slut — det dröjde inte så värst länge — så gjordes köpet upp.

Hans Fröjd — det är ett namn — håller gård och gata, och sågar min ved. Han föreslog att jag skulle rusta upp åt honom att få bo i den ena stugan, och ta behöfligt virke af den andra. Det gjorde jag, och som jag höll på att rifva ner gafveln på den sämsta, kom, under min frånvaro, en väldigt gentil gammal dam, med vajande plymer och grannlåter i alla ändar, sade Fröjd, och ställde sig midt på gården för att säga fula ord om den pietetslöse ägaren, som kunde ge sig till att rifva ner en så'n söt, liten stuga, och som var så antik.

Jag blef rent besatt när jag fick höra det. Att jag skulle bli beskylld för bristande pietet mot det gamla! — »Jag skulle ha bjudit den där gentila käringen att bo där gratis bland vägglöss och råttor,» tjöt jag.

Men ... jag blef betänksam, hon hade kanske inte så orätt, och nu välsignar jag henne.

Vid närmare eftertittande förklarade Arnbom att det var en tusen-årig fäbodstuga. Jag gaf honom, Elfström och Fröjd i uppdrag att på lättvindigaste sätt rusta upp äfven den, och att återuppbygga gafveln. Karlarna ville till en början inte ta i smörjan, som de sa'; dock, för att göra mig glad, togo de i tu med den — och nu, mina vänner, är det en liten idyll, ett rum och ett kök.

Köket, som här är afbildadt, tjänar mig till etsverkstad, och på dessa gamla, råa golfplankor spelar det ingen roll om jag då och då slår ut en flaska saltsyra.

Vi hålla just på med att göra afdrag, Fröjd, Esbjörn och jag.

Sedan går Esbjörn ut på gården och skidar.

* * *

DAMMEN

MANBYGGNADEN PÅ SPADARFVET.

Spadarfvet det är min bondgård, liggande tre minuters väg från vår egentliga bostad i Sundborn, midt öfver på andra sidan forsen. Man går genvägen öfver dammen.

Manbyggnaden disponerar jag för egen räkning, och där bor omväxlande barn och gäster.

På vinden är ordnadt ett nordiskt museum och ett laboratorium.

Gamla Kersti, min komamma, har med otrolig möda kraflat sig upp på sina dåliga ben och krokiga käppar uppför den branta trappan, för att en gång i lifvet få stilla sin nyfikenhet på hvad det månne vara för underliga ting, jag har här uppe.

Åt Pontus är ett rum inredt strax intill, där han i lugn och ro kan läsa och rita sin skeppsbyggnadskonst.

*

TILL MIN SON, EFTERSOM JAG HAR EN, OCH EN TILL.

Min kära gosse, älska lifvet, men icke dig själf!

När du på den bestämda tiden gnuggar dig i ögonen — apropos; Rubens gick hvarenda dag klockan fyra i mässan, klockan fyra på morgonkulan! — och först nu känner hur vällustigt läcker sängvärmen är, och spartan som du är, genast slänger först den ena och så den andra skänken öfver sängkanten och säger: hvilken champagne den friska, syrefulla luften är mot det jolmiga, vekluga och ohälsosamma sängpyset! så kännes det som om du begick en stor och härlig handling, när du med det isiga vattnet — dock med iakttagande af vissa tekniska knep — får hvarje kvadratcentimeter af din kropp våt, och porerna renade och öppnade. Du fryser och frustar som en flodgud, skrattar och gnolar under det du torkar din rygg. Hvert plagg du sedan drar på dig, ökar din känsla af säkerhet och lust att lefva och verka medan dagen är.

Gå så glad och fri ut bland människorna, i naturen eller på gatorna. Sätt näsan i vädret, min gosse, ty du går ut med det enkla och klara beslutet att göra en mans gärning, godt och hederligt och af alla dina krafter: du har en längtan, en åtrå, att gagna; det är detsamma som att vara till glädje och välsignelse.

Hör och märk: ditt sinne skall vara vändt utåt och icke inåt! Du lefver och är till endast för andra! För dig tänker en god försyn, du får hvad du behöfver alldeles »på köpet». Kanske rikedom, makt och ära. Dessa skola då icke bringa dig ur dina gängor, du skall i hvilket fall som helst blifva goda människors älskling och de ondas salt i sura ögon.

Dygden kan också få en motsatt lön, men jag vet just inte om du då skall sätta dig ner och gråta öfver Jerusalem; men hvad jag vet, det är, att du skall dö som en man för en god sak, om det gäller, och öfver dina hvitnande läppar skall med din sista suck äfven gå orden: förlåt dumsnutarna!

Älska lifvet, älska din nästa, älska djuren, älska träden och blomstren! Älska, älska! det är lösningen af lifvets gåta.

Sluter du så en gång en kvinna i din famn så må hon känna att det är henne du älskar, och icke dig själf; detta är hennes uppgift, och det skall också hvarje kvinna göra; hon skall då — men endast säkert då — vara dig trofast, och det intill döden.

Tillväx dagligen i förmågan att se, i förmågan att höra. Ja vars, lär dig att lukta också. Du kan inte tro hvad mycket vackert, fysiskt och andligt, som går din öfvade näsa förbi.

Låt ditt jag icke gå som en stackars grufarbetare nere i din själs djupa, mörka schackt, utan släpp ut honom i ljuset, i solen, i fågelsången, i blomdoften.

Lägg dig inte i hur den eller den har det, de skola själfva söka klara hyskan på sitt sätt. De enfaldiga massorna lyssna i dessa dagar på suspekta individers skrån: se på den där, så omåttligt rik han är! Se på dom där så eländigt fattiga dessa äro! Hvad kommer det dig vid?! De hafva bara af Vår Herre undfått *olika medel* att nå karaktärens och hjärtats adel.

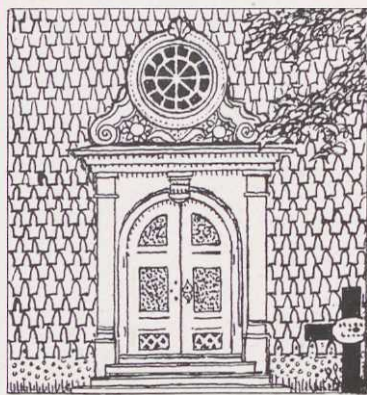
Inte rasar man därför att den ena är ful och den andra vacker, den ena kvick och den andra dum. Det är bra mycket värre det, ty det kan aldrig hjälpas, men den fattige kan bli rik och den rike bli fattig, så inte behöfver du bli ett pjosk för den sakens skull.

Du har endast att vara lika god, lika glad, lika hjälpsam mot både den fattige och den rike, ty båda behöfva det.

Men allt det där skall ditt eget hjärta säga dig, om du, som jag ofvan sade, vänder ditt sinne utåt och icke inåt, om du älskar lifvet och icke — icke på några villkor — dig själf. Och hör se'n!

Du skall älska lifvet, men inte värdera döden mer än en pris snus. Sa' du paradox? Dumma pojke, begriper du inte att lifvet är evigt, det kan aldrig dö, och — inte du heller.

Tror du verkligen att det är så fänigt orättvist ställt att vi alla som äro födda under så skriande olika förhållanden endast skulle ha detta lilla korta lif att lefva? Den rusiga, lusiga busen! Min enda, lilla bror, hvars nioåriga lif var en rad af sjukdomar tills han på dödsbädden slutade plågorna med orden: nu förmår jag inte längre!

ADIEU

Nej, busen, liksom ihåliga fru den och den, är evig, och skall en dag — men det tar tid! — i strålande gestalt skapa och ordna världar, och människor, och öden... Det tror jag!

SISTA RADERNA.

Det var på Spadarfvet som Lisbeth, i själfva högtidsstugan, profvade den klänning, hon skulle ha på sig såsom brudtärna, när kyrkoherden i Enviken gifte bort sin dotter Anna med en tjänsteman vid Bergslaget.

Att vakna upp en solig sommarmorgon på landet, se, det är något, det! Man vet ej hur fort man skall få upp ett fönster för att få ut den kvafva sof-luften och få in trädgårdens alla blommors och bladers dofter.

Så ha nu Kersti och Esbjörn gjort, och skola nu till med toaletten, d. v. s. Esbjörn har redan gjort en liten början med halsen, där alla pojkar alltid äro smutsigast.

Maskerader och karnevaler improviseras ständigt; här se ni barnen i vindfånget åt trädgården till. Esbjörn leker kurra gömma och är något slags Gil Blas...

Och nu, älskade läsare och tafvelbeskådare, nu slutar jag texten till denna bok, som i bild och ord söker skildra den lilla bit af lifvets brokiga upptåg, sådant det visar sig hos

din
C. L.

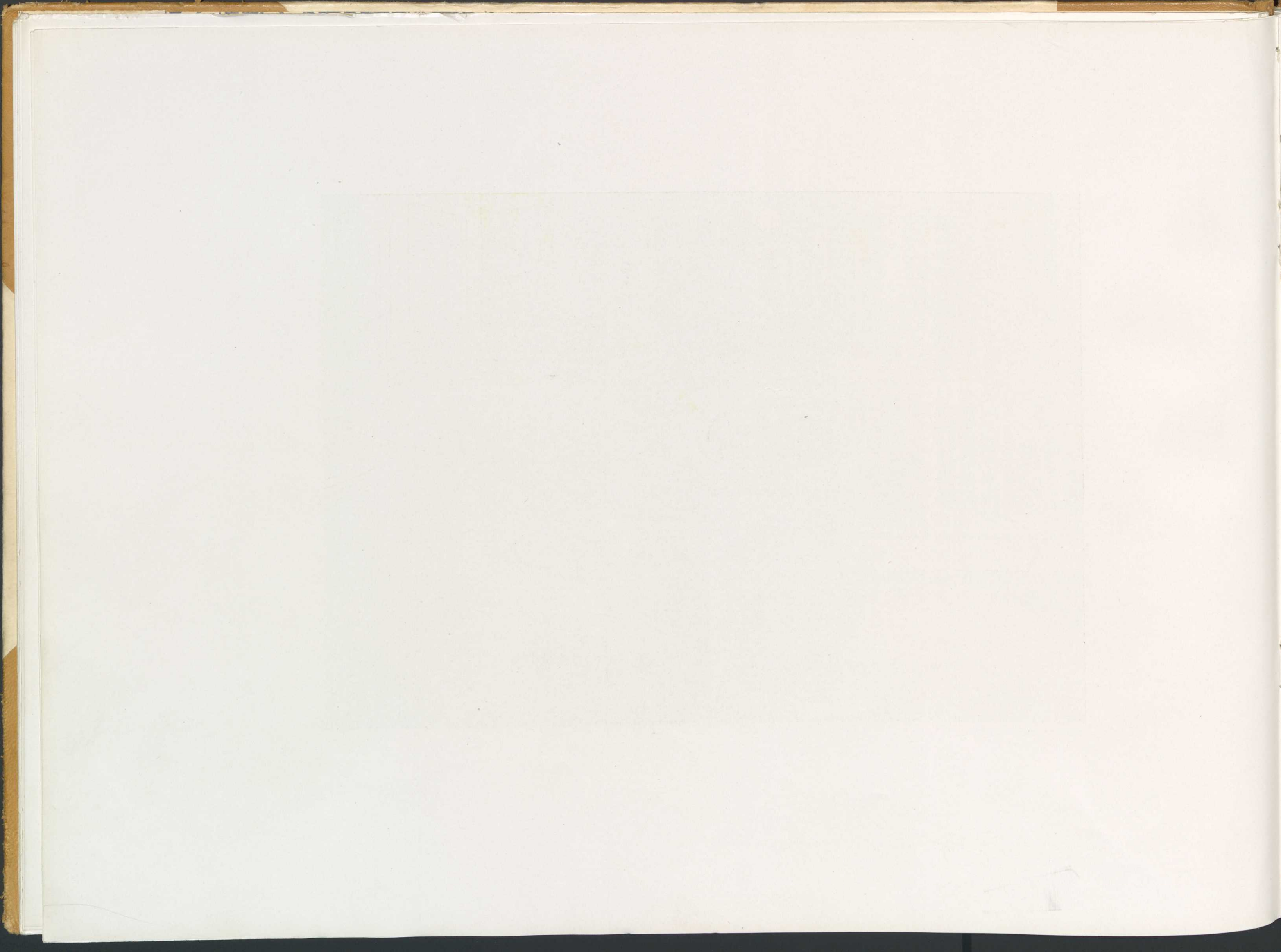

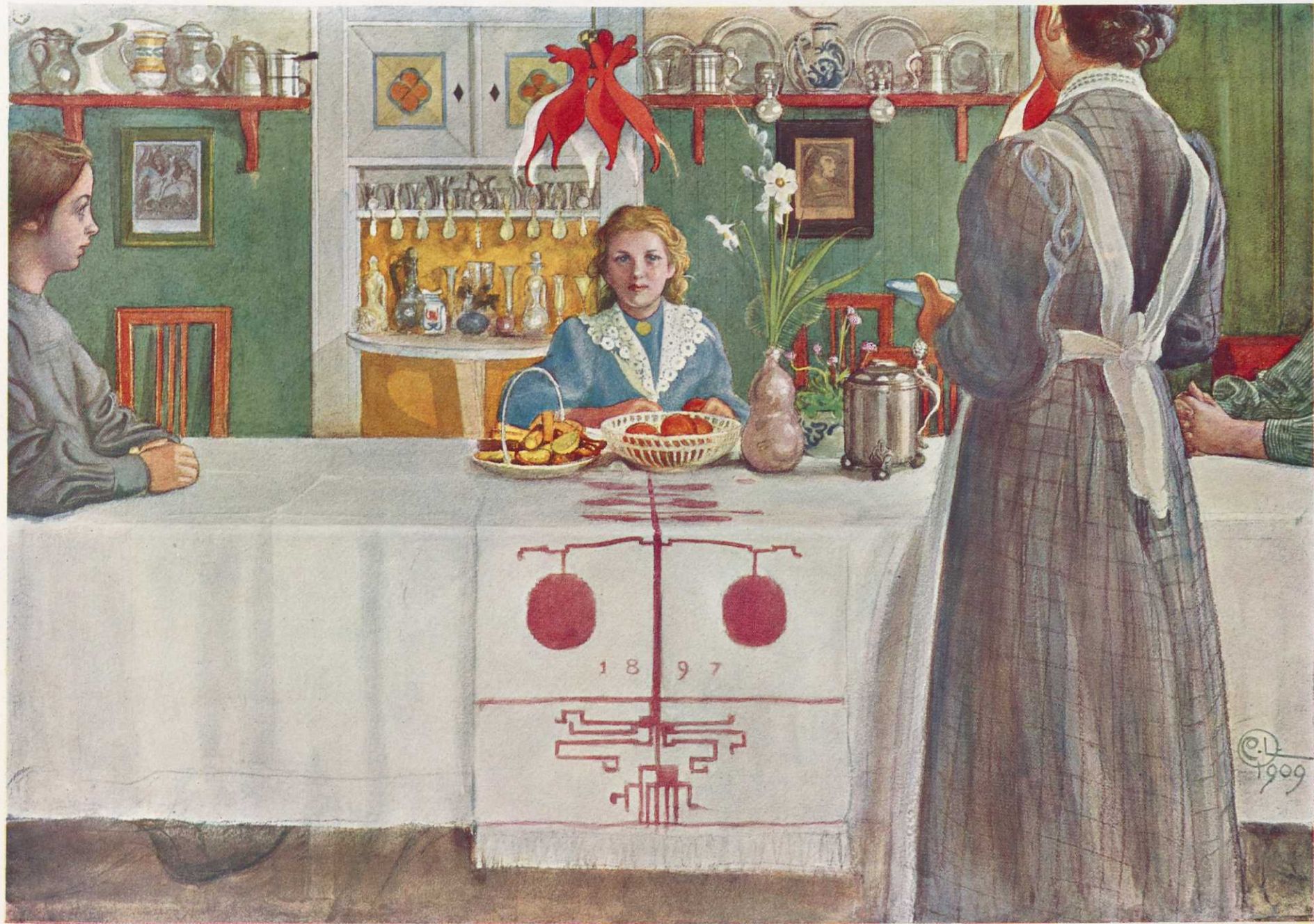
Stugan i snö.

© 1909

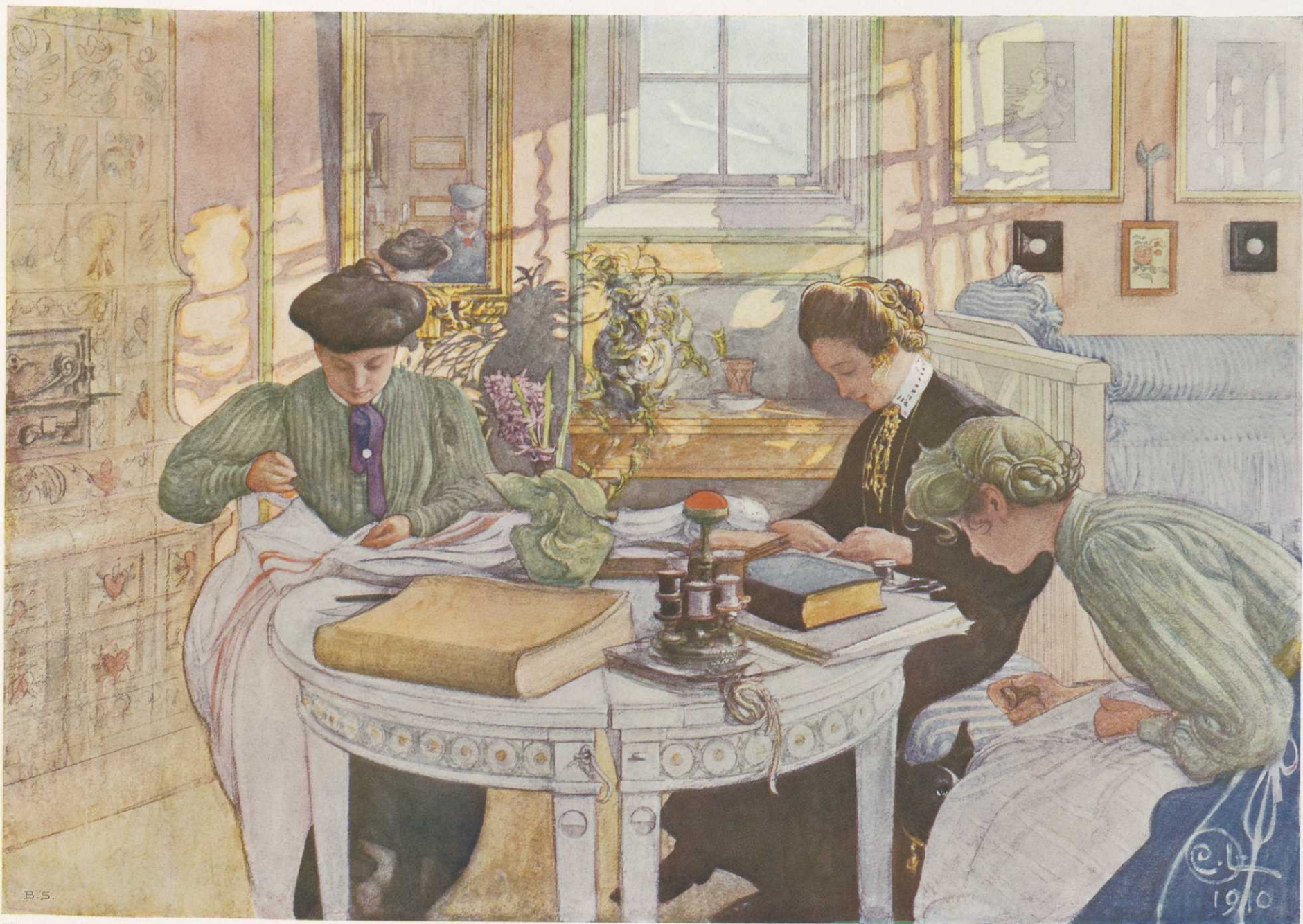

Kvällen före resan till England.

Väninnan från sta'n.

B.S.

Till utstyrelsen.

Lisbeth.

B.S.

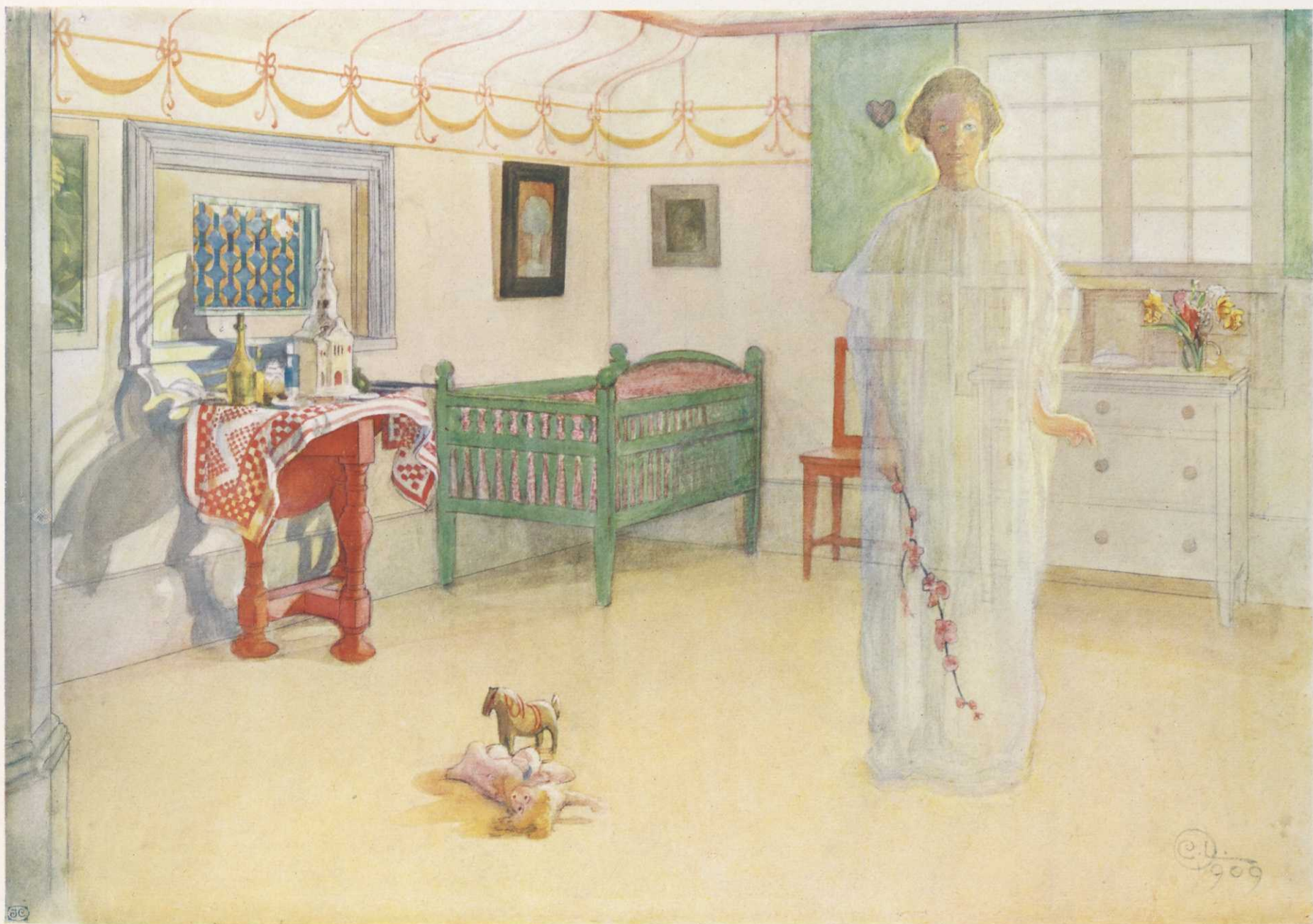
Läsrummet.

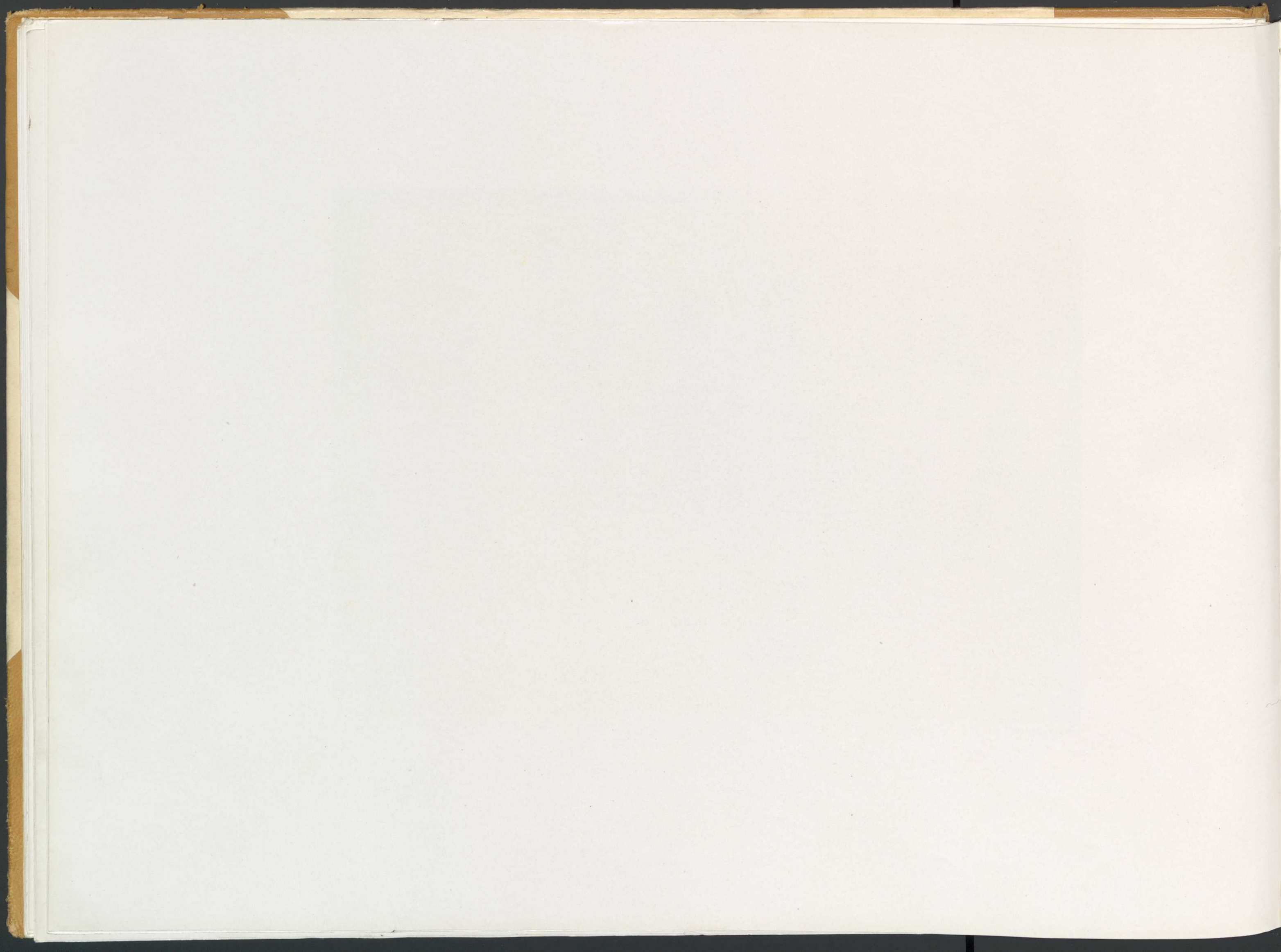
Gammelrummet.

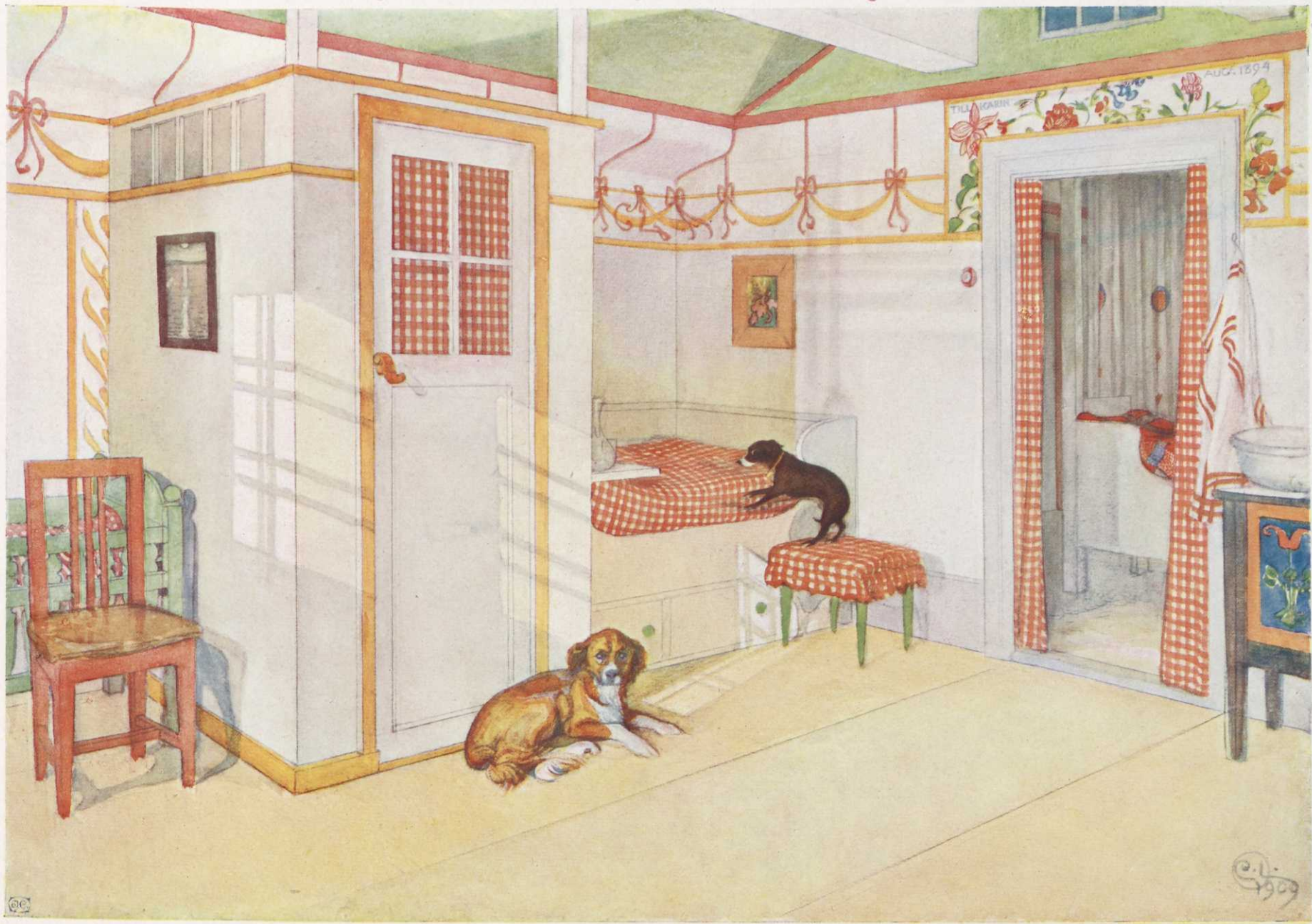

Mitt sofrum.

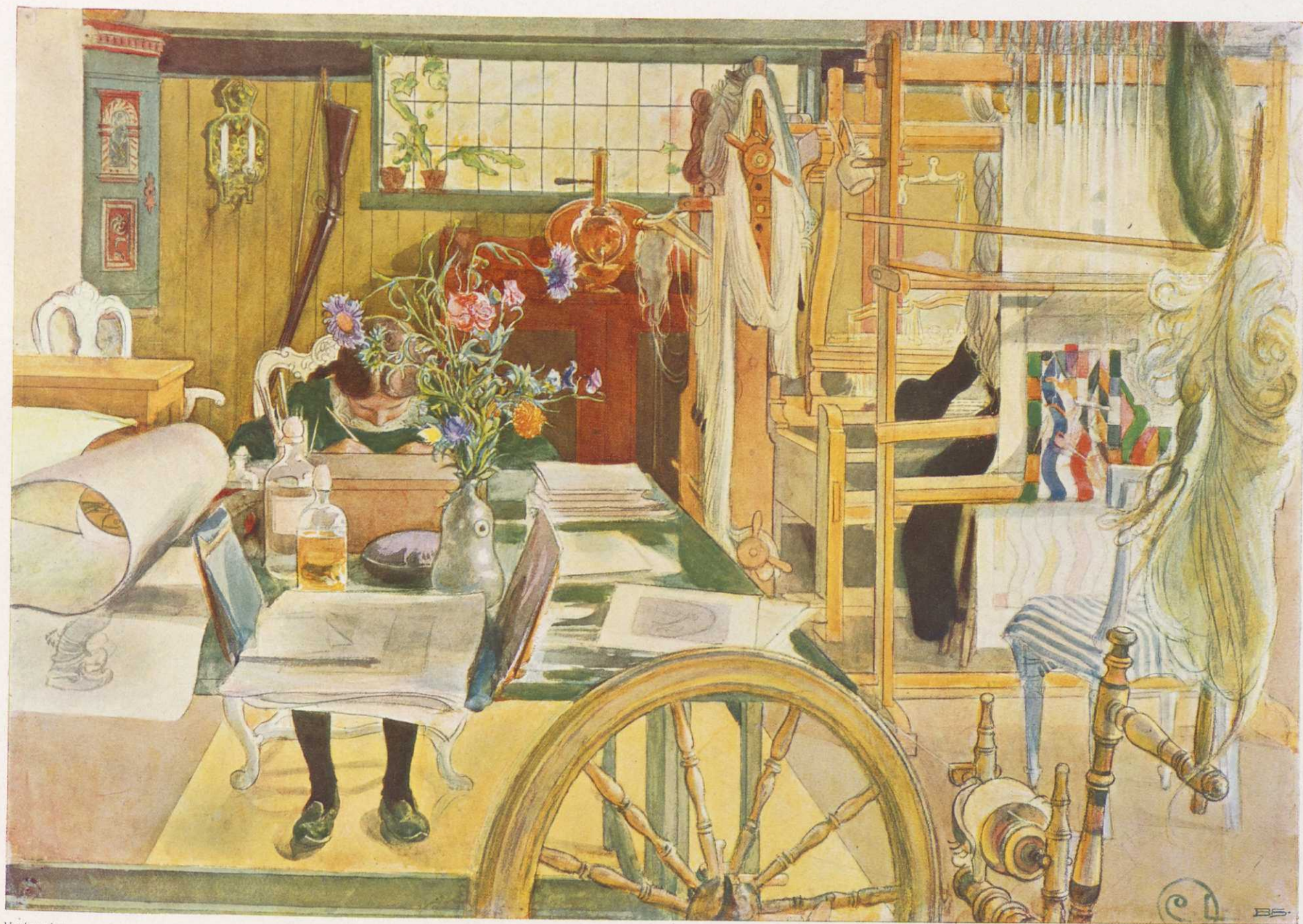

Hemmets goda ängel.

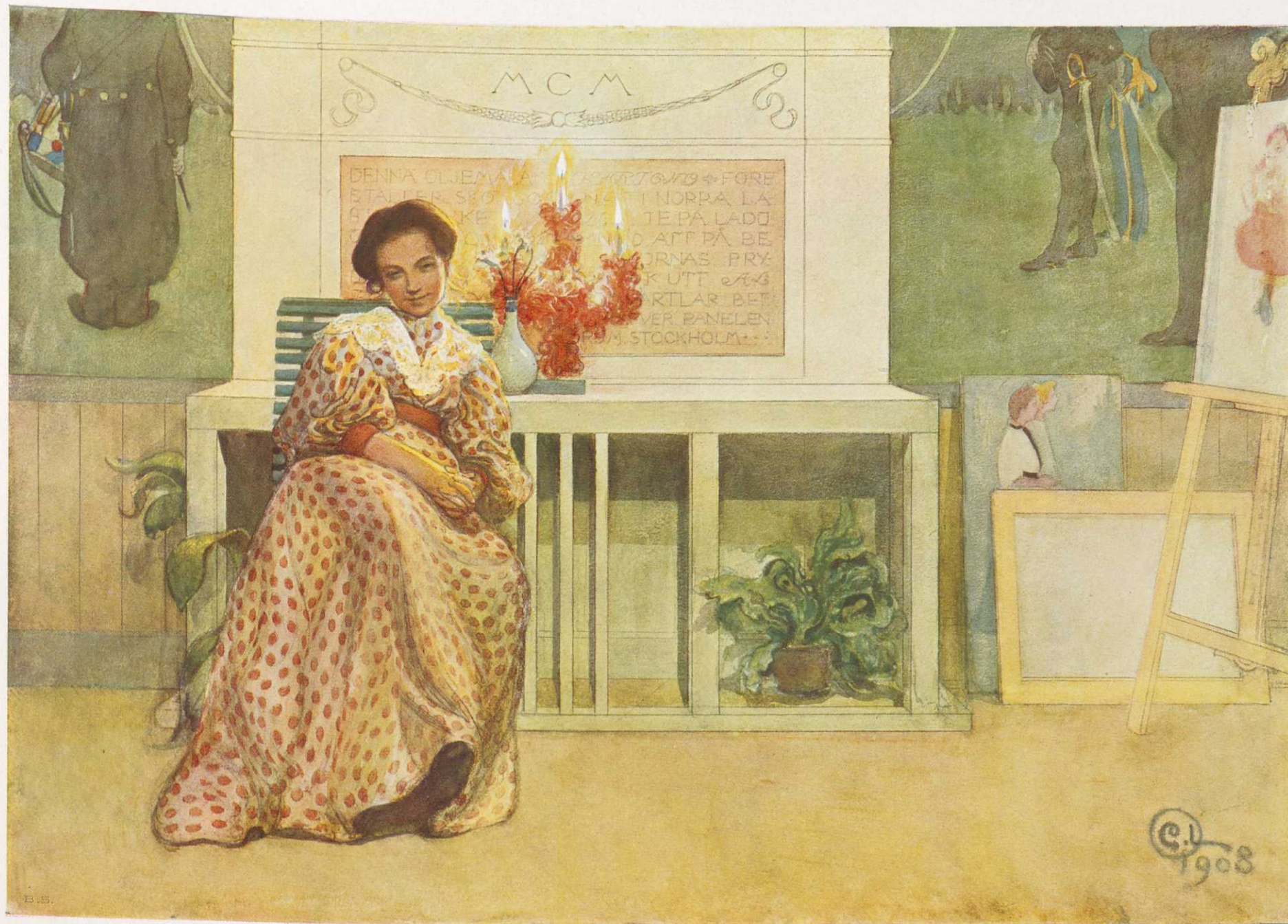
Joupjoup och Kidei.

Verkstden.

Julloftet.

Efter balen i ateliern.

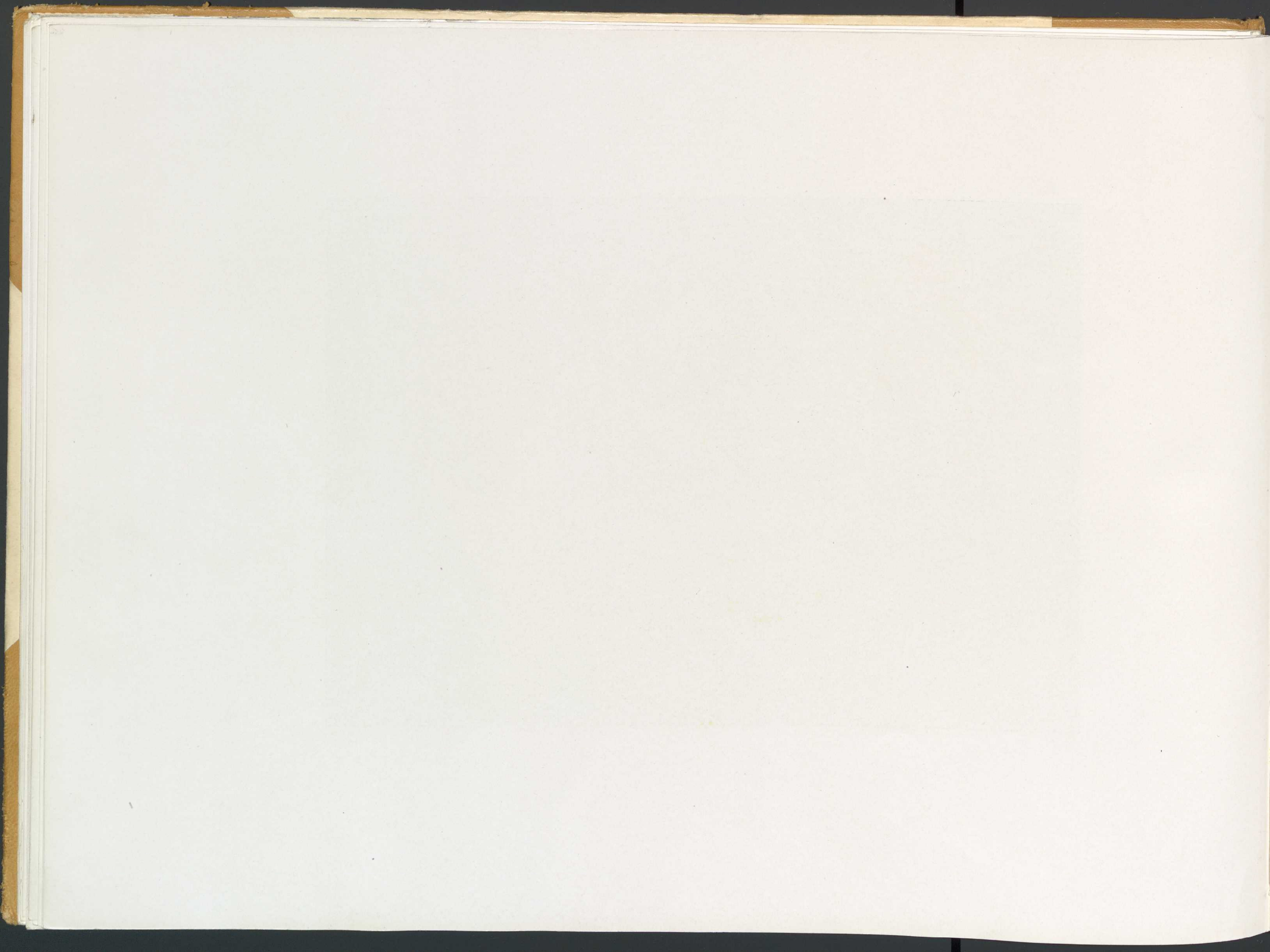

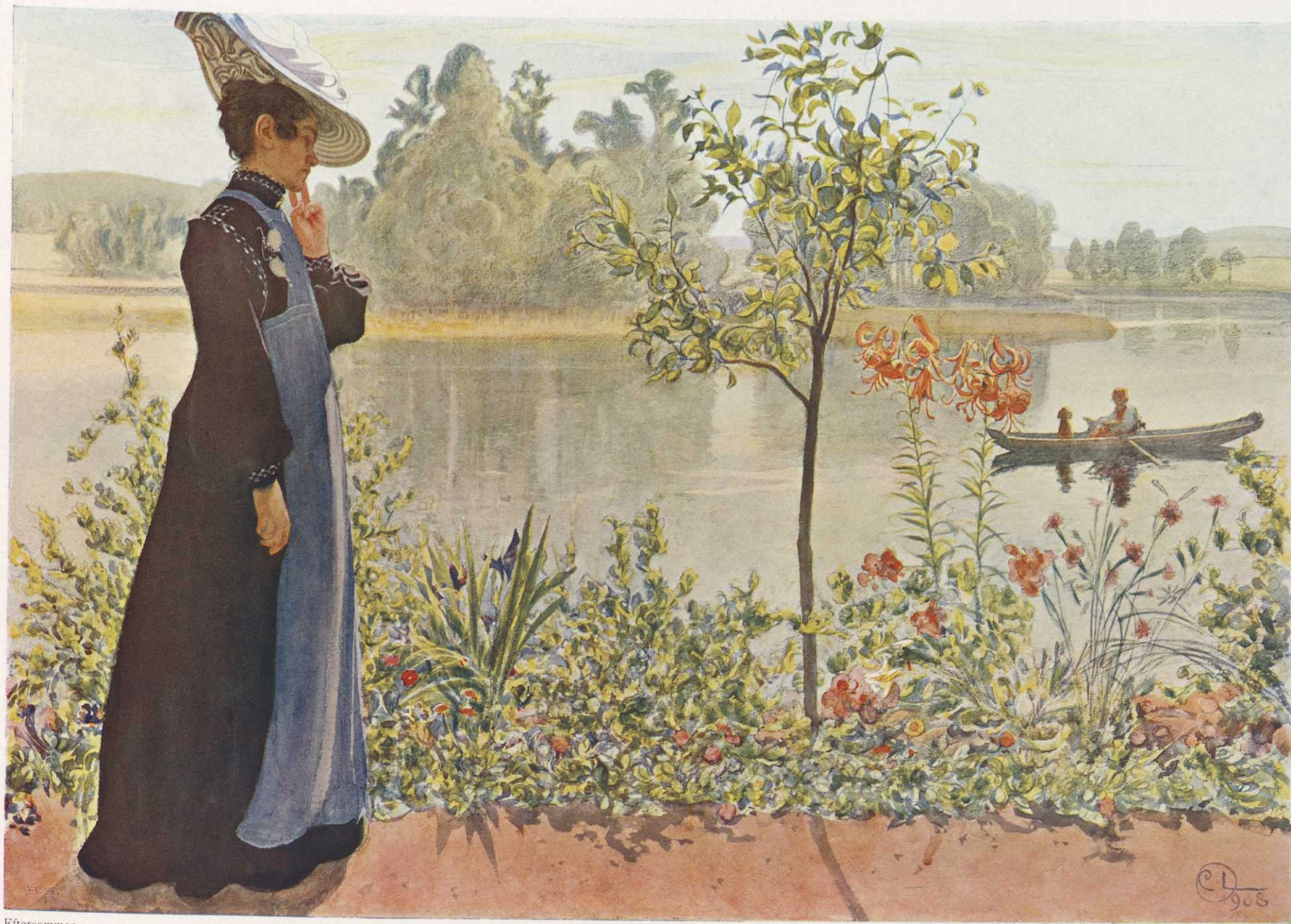
Dom spritar ärtor.

P. 5

Napp.

Eftersommar.

© 1898

Vid aftonlampan.

Quatre mains.

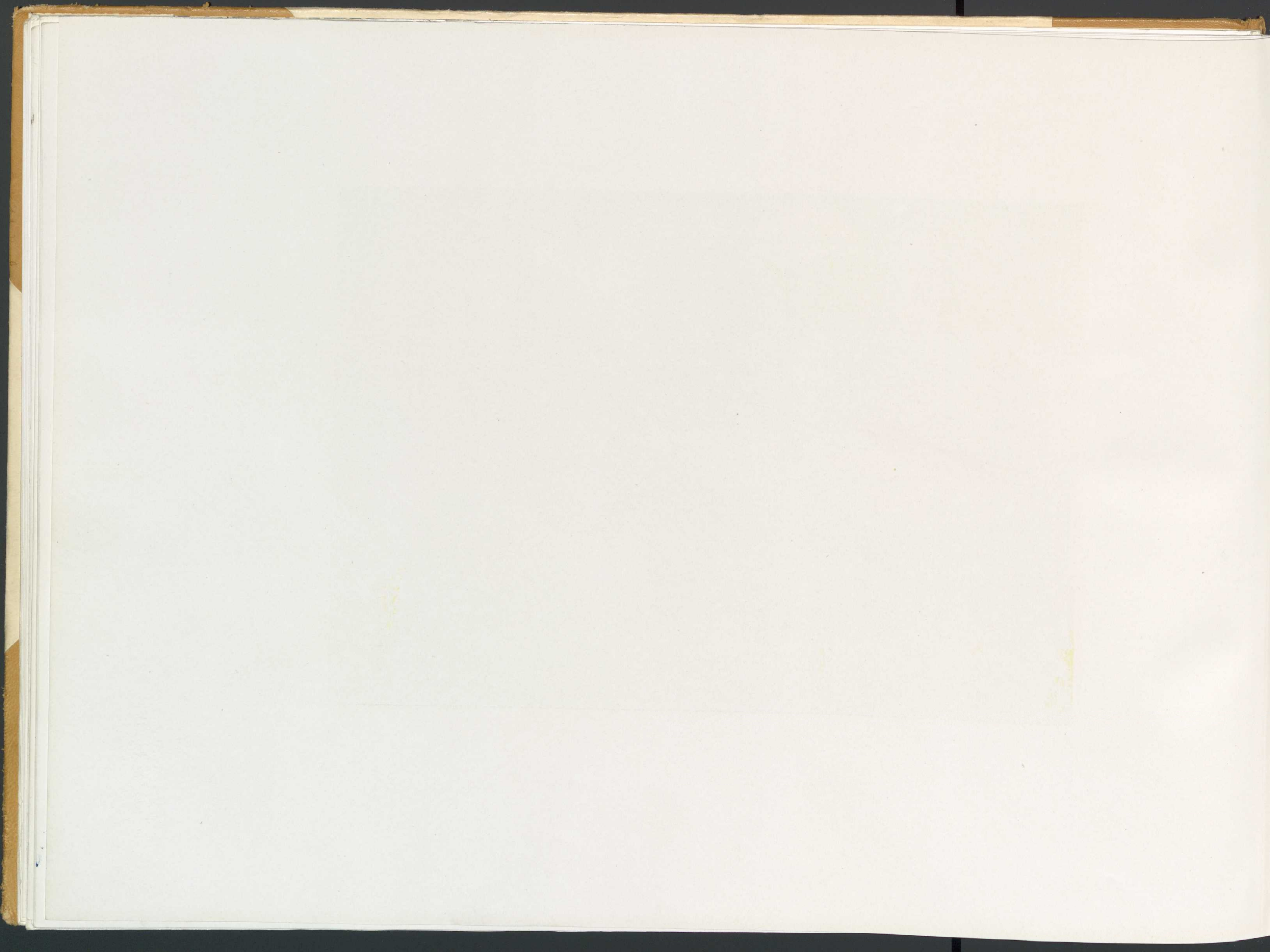

Anna Arnboim.

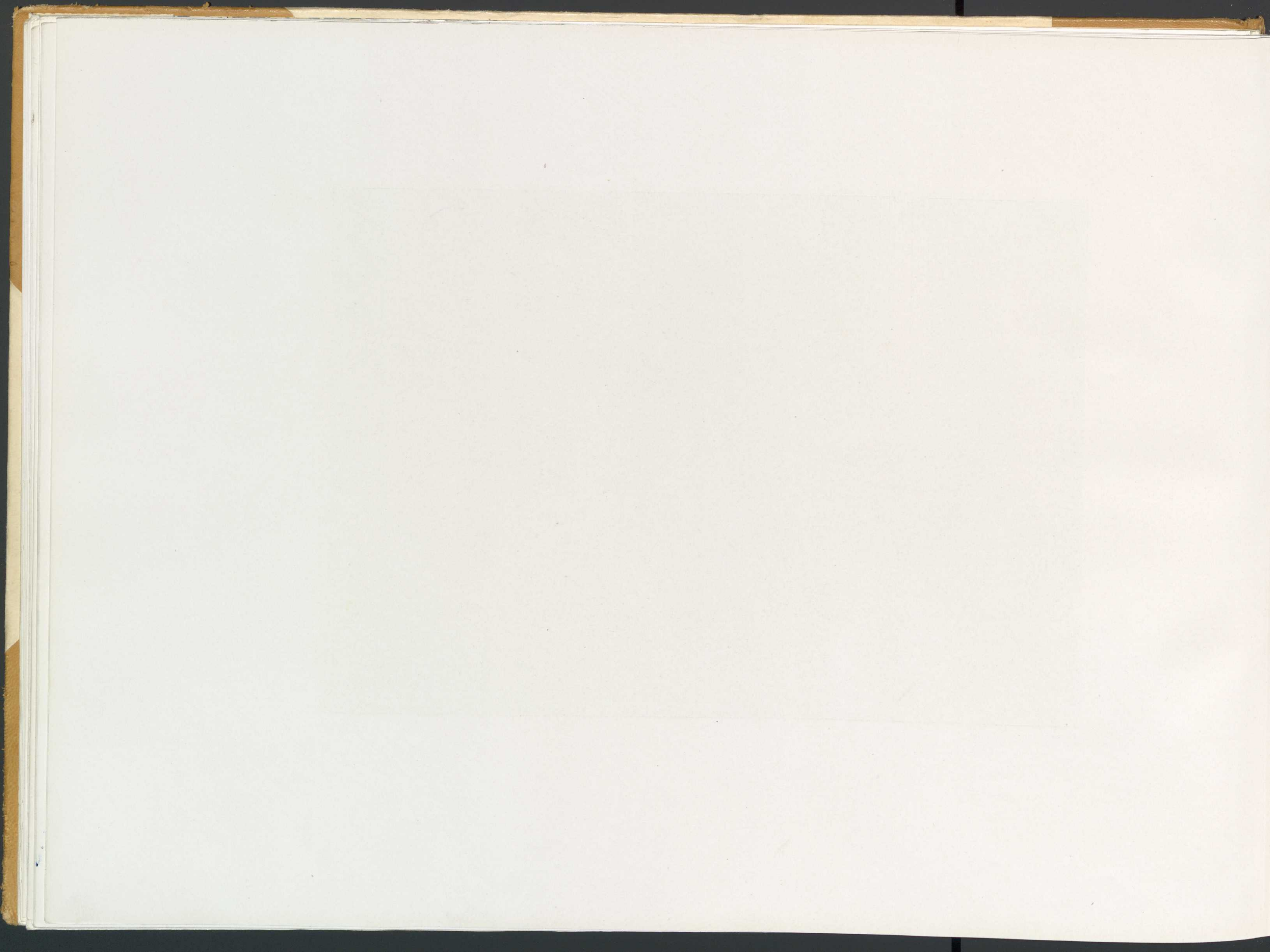

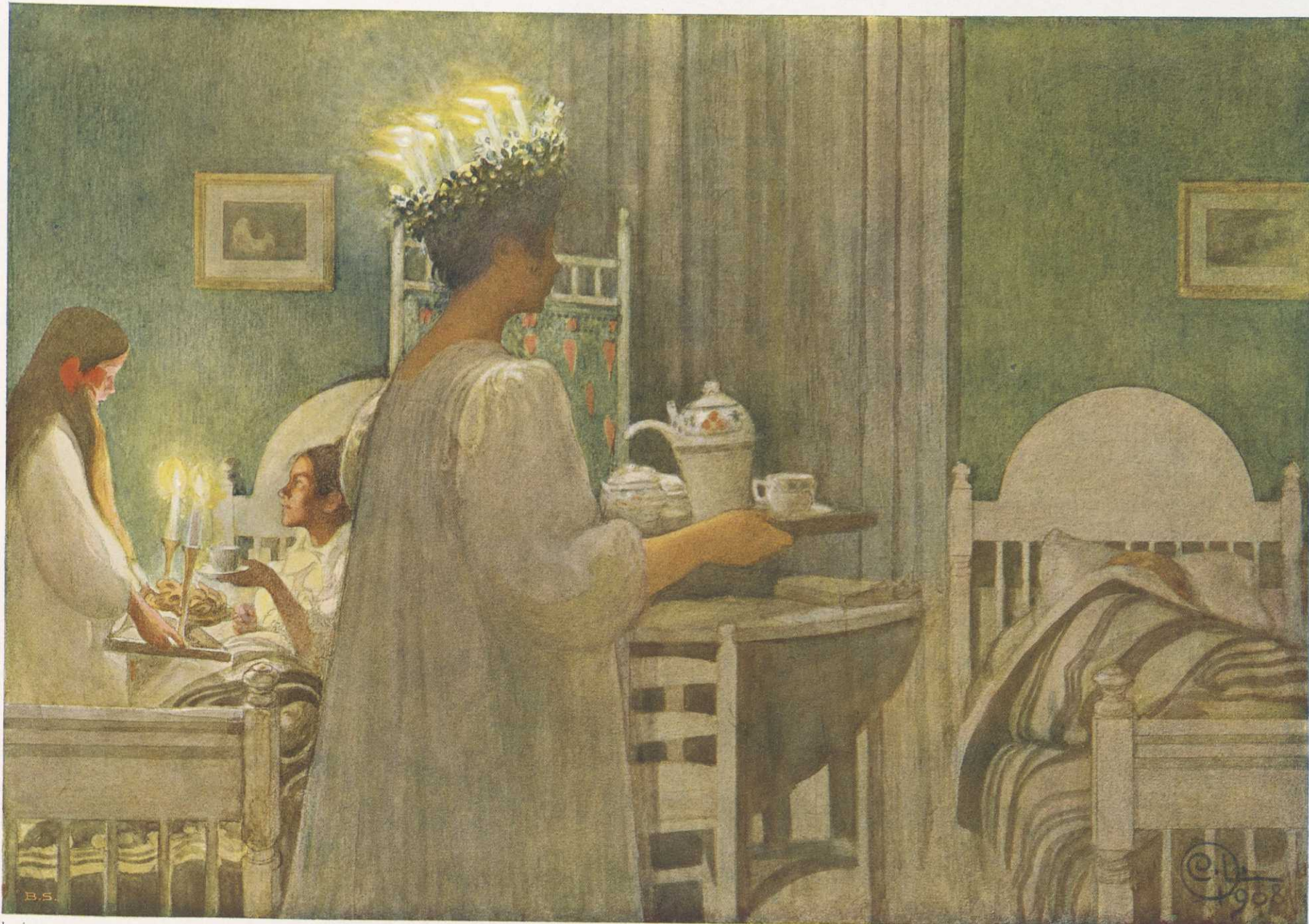
Skolhushället.

Studieskrubben.

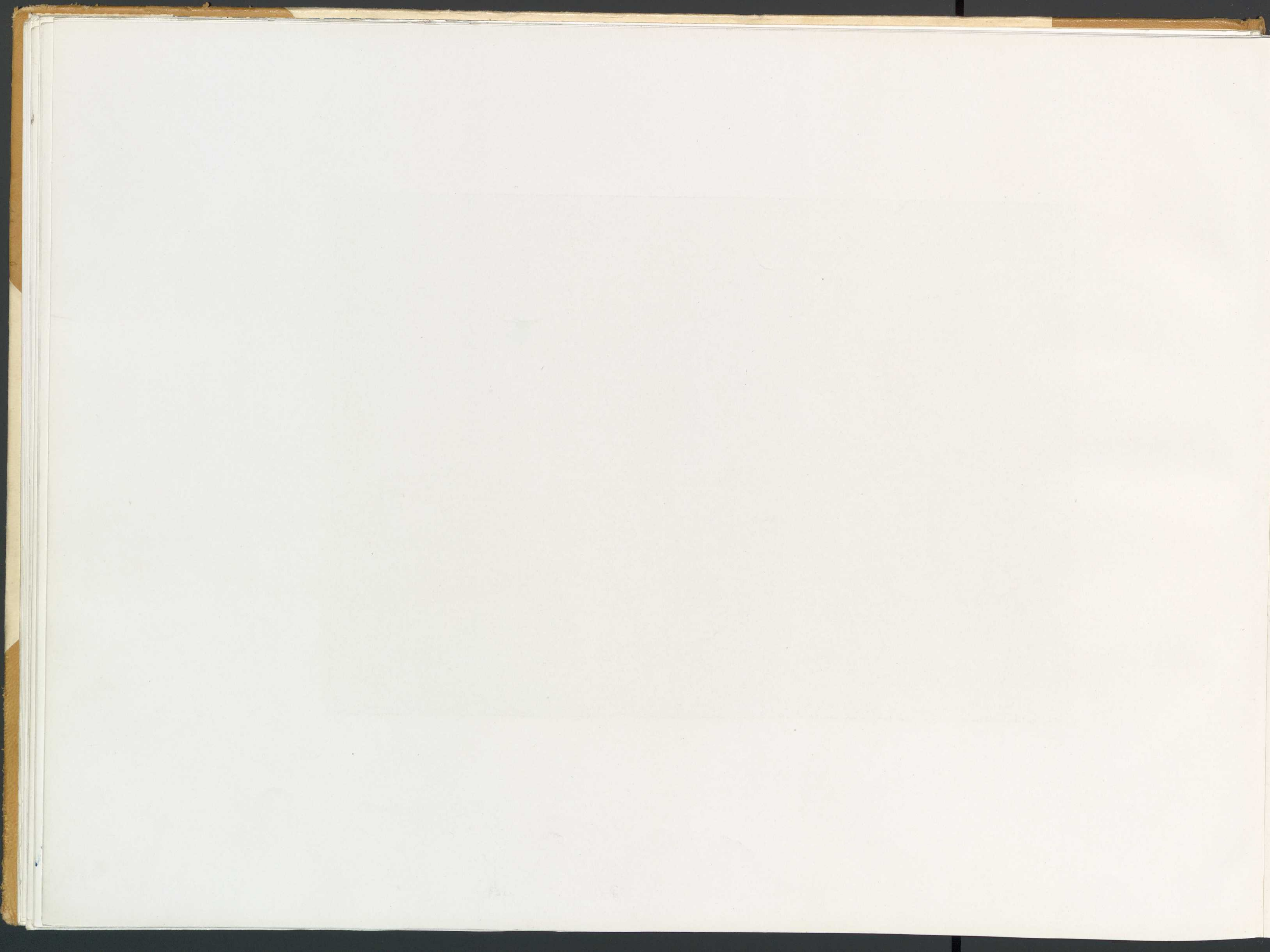

Lucia.

Martina.

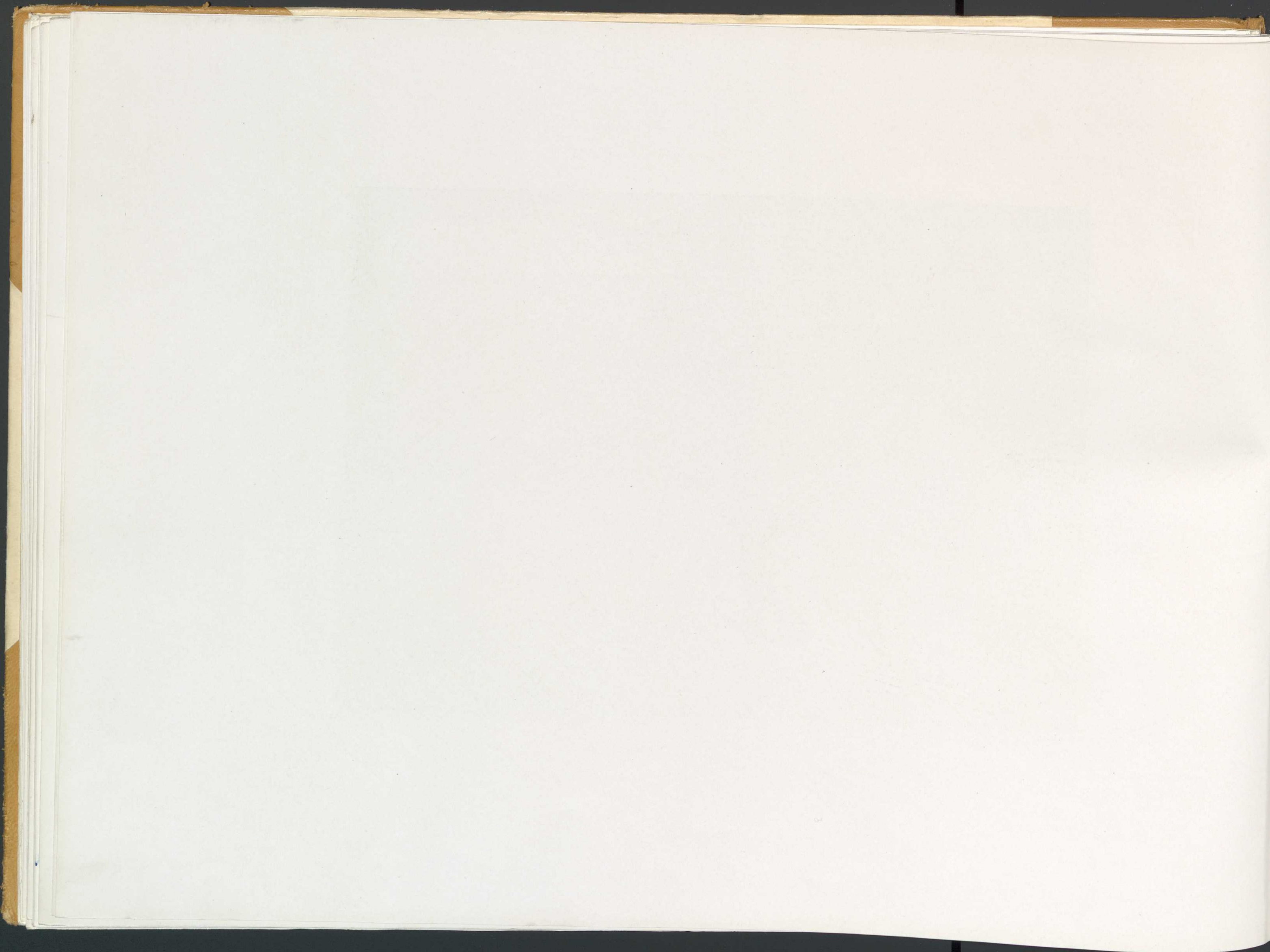
Mitt etslokus.

© L. ALVIN
1910

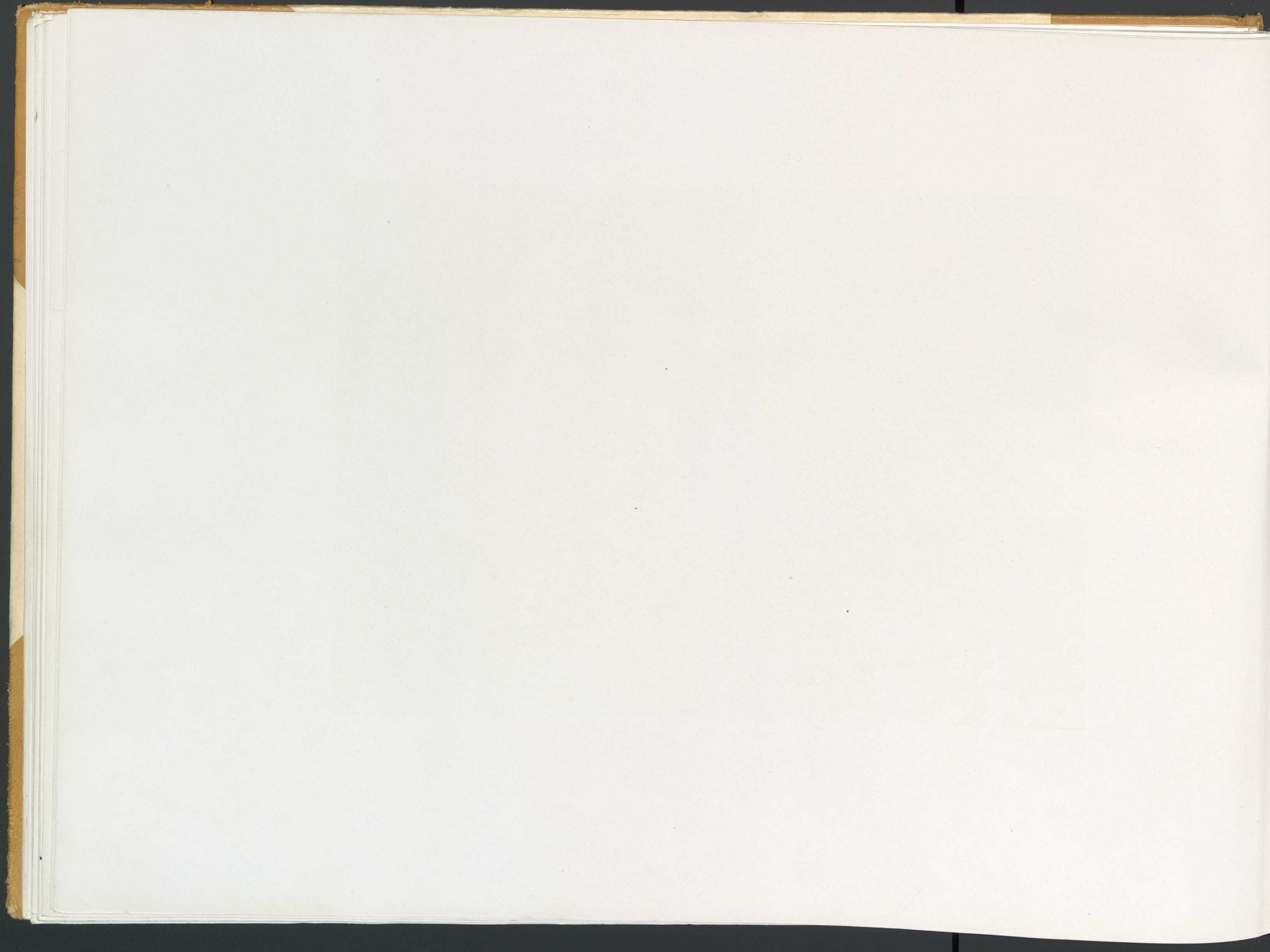

Falugården.

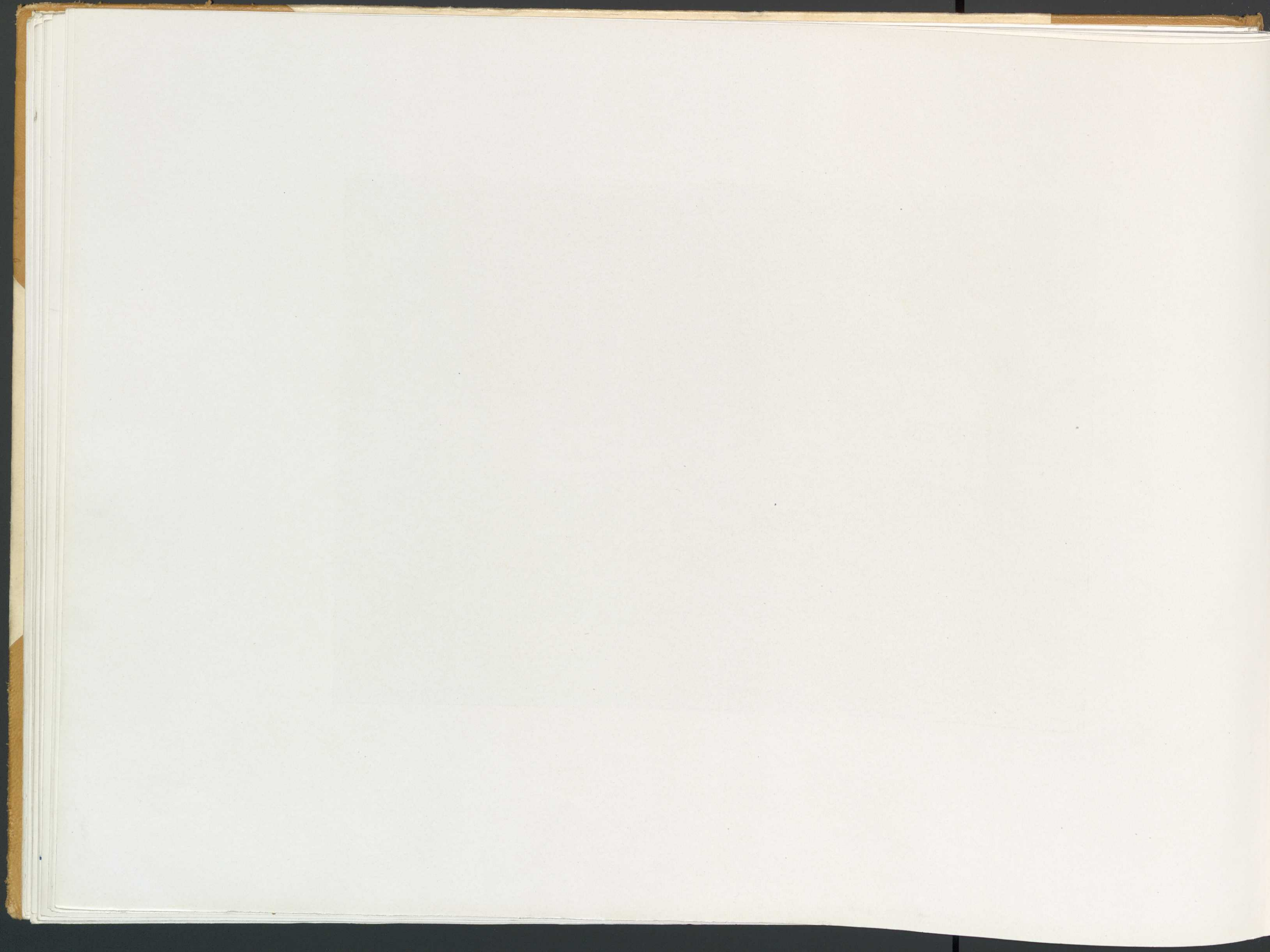

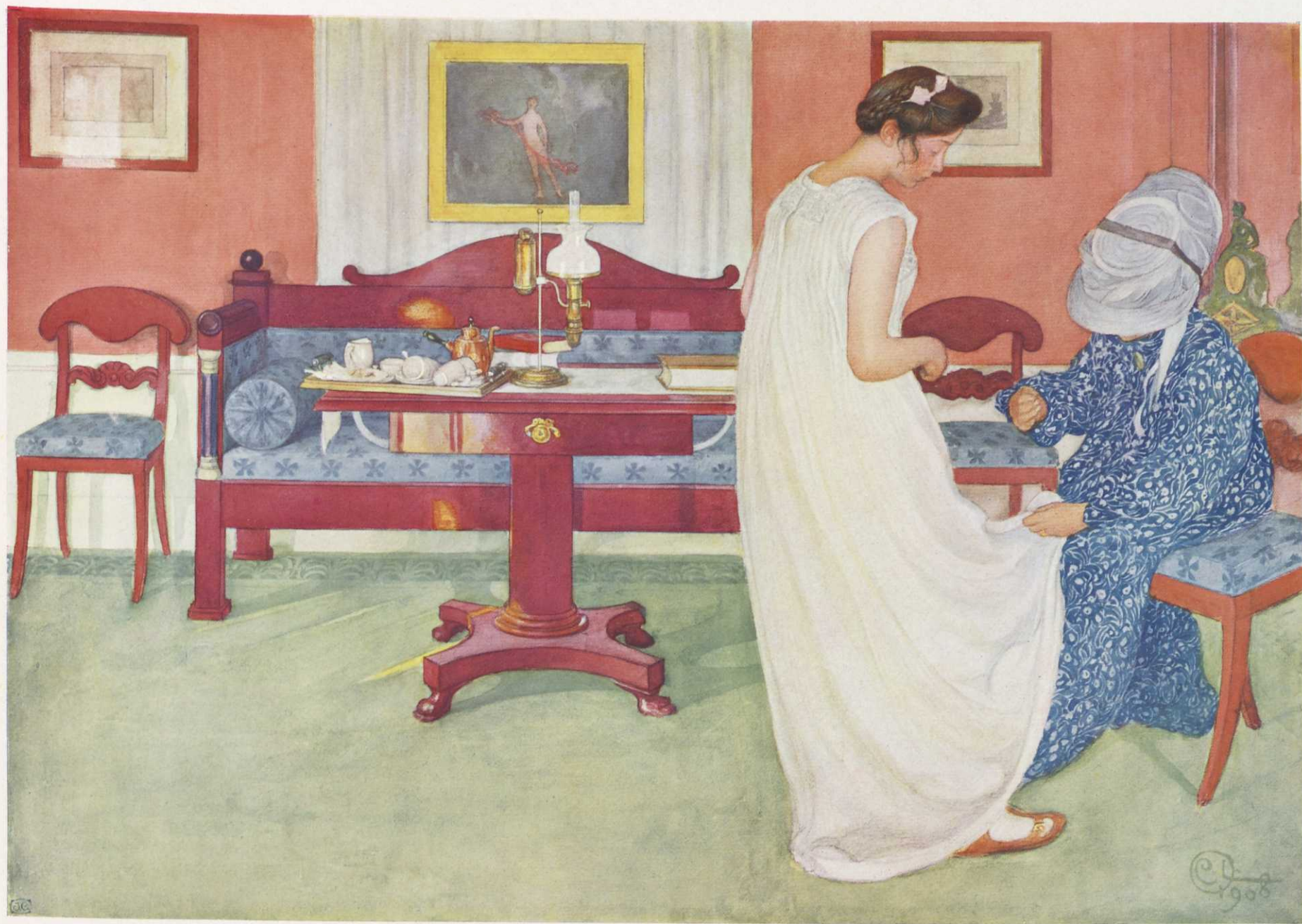
Mor Kersti.

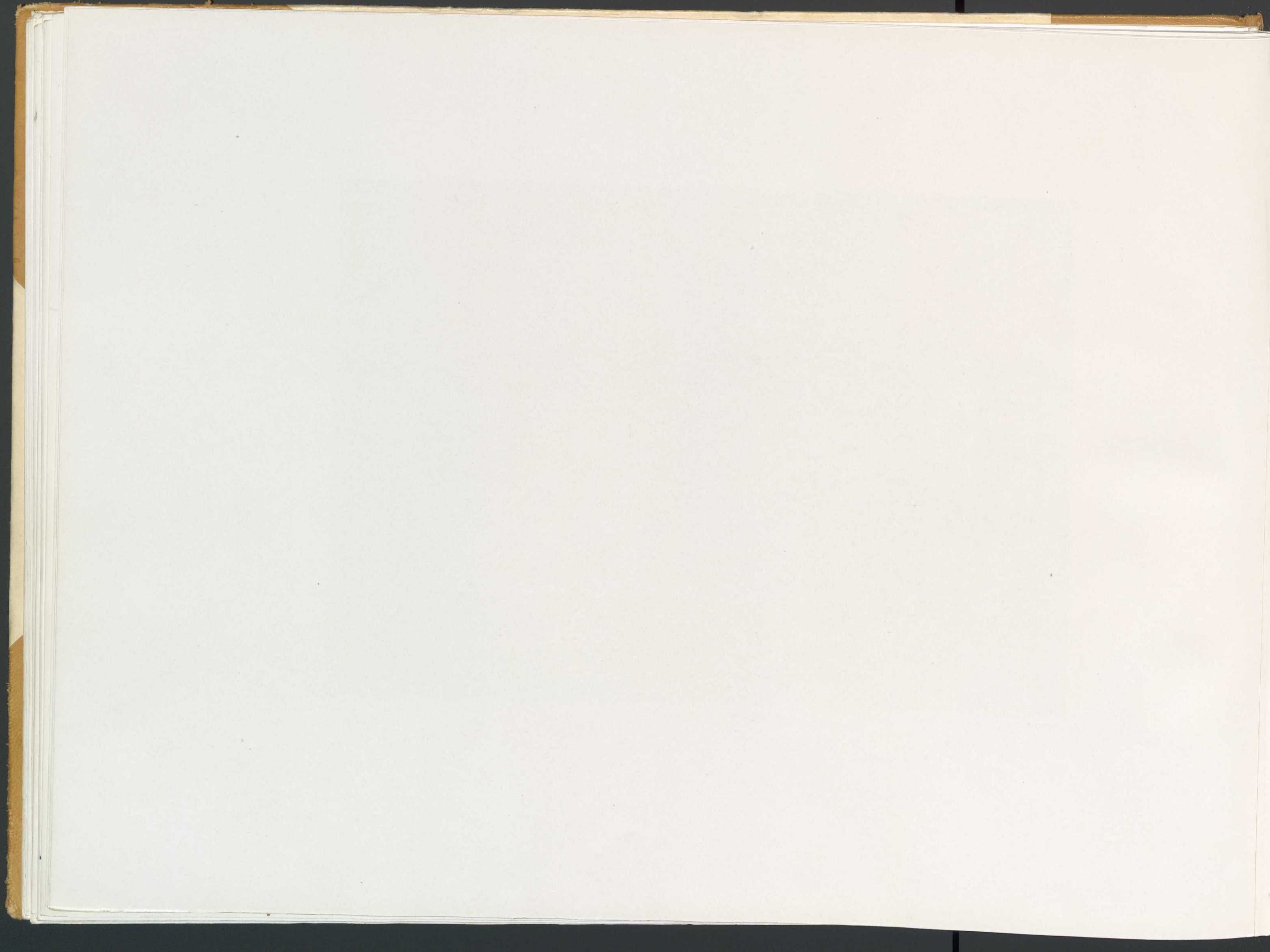

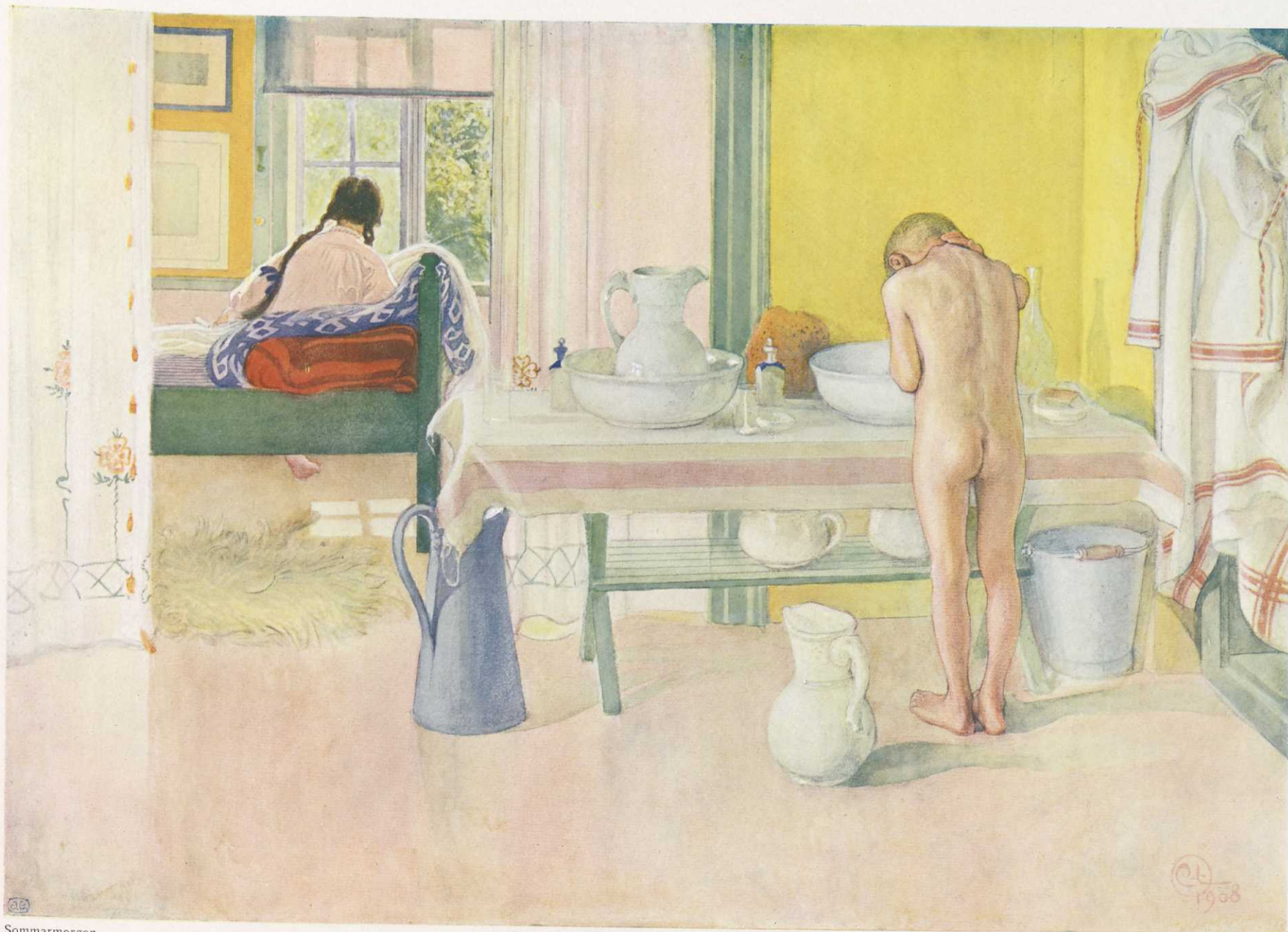
Äldsta sonen.

Brudtärnan.

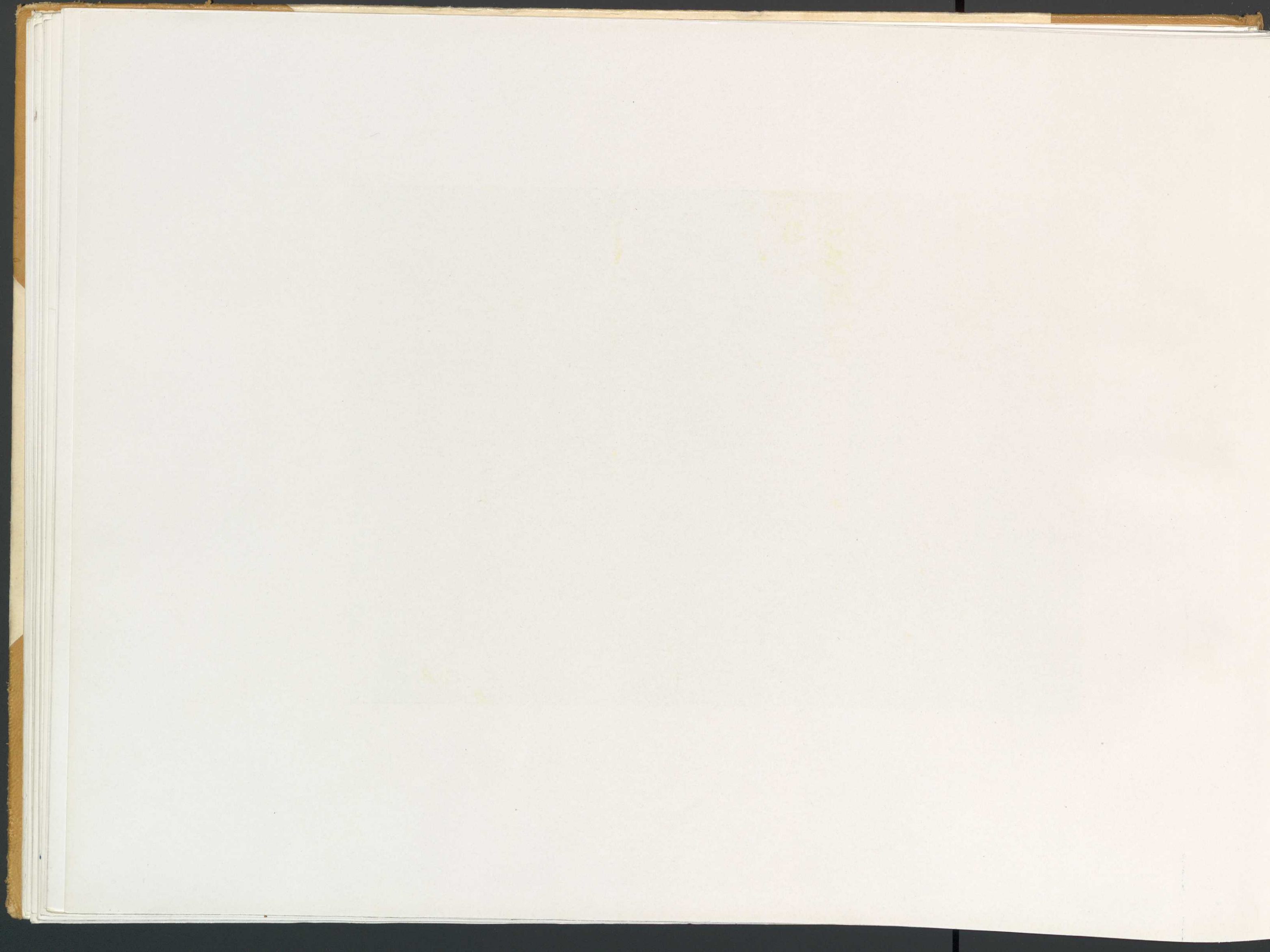

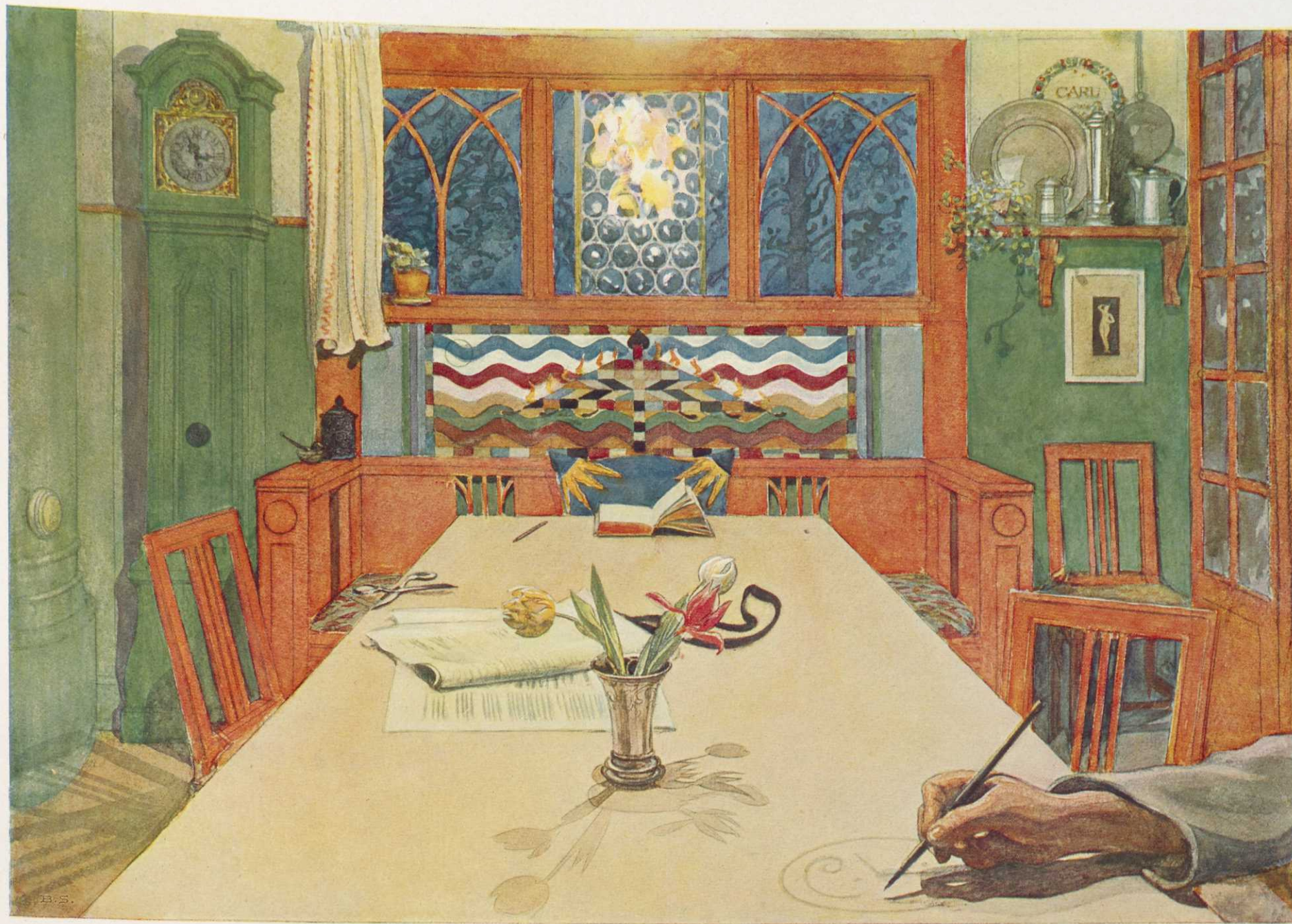
Sommarmorgon.

Utspekning.

Det kvällas, god natt!

